

"เราจะไม่รู้จักประเทศหนึ่งประเทศใดอย่างแท้จริง
หากไม่เคยเข้าไปยังตุ๊กของชาตินั้นไม่ควรตัดสิน
ประเทศหนึ่งประเทศใดจากการปฏิบัติต่อชนชั้นสูง แต่ต่อชนชั้นต่ำ"

เรเนตัน มัลคาล

"ตามหลักการแล้ว การไม่มีทรัพยากรไม่ควรเป็นข้อแก้ตัวในการที่
มีสถานกักกันที่มีสภาพย่ำแย่และทรุดโทรมจนเกือบจะเกินขอบเขต
แนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง จัดกับมาตราที่ ๓ ของอนุสัญญา"และ
ไม่ควรใช้ "เป็นคำอธิบายหรือข้อแก้ตัวกับการคุมขังที่น่าสังเวช"

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปกล่าวถึงคุกในประเทศยูเครน
ตามคำตัดสินเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๖

องค์กรอิสระแห่งชาติ มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบความ
ความสะอาดในเรือนจำและ/หรือ สอดส่องดูแลมาตรการตรวจสอบ
ของรัฐ องค์กรนั้นมีความรู้เกี่ยวกับสภาพทางสังคม และการเมือง
ของท้องถิ่น ทั้งสามารถวางรากฐานเครือข่ายสังคมพลเมืองได้
กว้างขวาง ดังนั้นเราจึงบ่งชี้ได้ว่า อะไรเป็นมาตรการที่ดีที่สุด
ที่จะทำให้สังคมมองเห็นสภาพของเรือนจำ"

"ตรวจสอบความสะอาดกัน - แนวทางปฏิบัติสำหรับองค์กรอิสระ"

ต้นฉบับเพื่อป้องกันความเสียหาย ณ กรุงเจนีวา ๒๕๔๕

กฎข้อที่ ๘๕ จากกฎเรือนจำยุโรป "เจ้าหน้าที่เรือนจำควรประกอบ
ไปด้วยชายและหญิงในจำนวนที่สมดุลกัน"
การที่มีทั้งพนักงานชายและหญิง
จะทำให้ชีวิตในคุกมีมาตรฐานขึ้น

คุกไทย 2554

สถาบันสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมือง (สสส.)

คุกไทย 2554

พิมพ์ครั้งแรก จำนวน 500 เล่ม

ISBN 978-974-350-417-4

พฤษภาคม 2554

ผู้จัดทำ

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.)

109 ซ.สิทธิชน ก.สุทธิสารวินิจฉัย

แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

โทร 02 2754231-2 โทรสาร 02 2754230

สนับสนุนโดย

Ms. Ann Rehill

สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำประเทศไทย

โรงพิมพ์

หจก. มาสเตอร์เพรส

133 ซ.อ่อนนุช 70/1 ก.อ่อนนุช

แขวงประเวศ เขตประเวศ กรุงเทพฯ 10250

โทร 0 2322 8828-9 โทรสาร 0 2721 0849

คำนำ

การเริ่มสังเกตการณ์ระบบการคุมขังและจองจำของคุกในประเทศไทย โดยการค้นหาความจริงของการปฏิบัติต่อทลงโทษประหารชีวิต เป็นการทำงานร่วมกันของ สมาคมสิทธิเสรีภาพประชาชน (สสส.) ร่วมกับ สหพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล (FIDH) โดยเริ่มสังเกตการณ์สภาพความเป็นอยู่ในคุกบางขวาง

รายงานนั้น แสดงทัศนคติอันเศร้าใจต่อความ แออัดยัดเยียดของนักโทษ ซึ่งขัดแย้งกับ มาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อผู้ถูกต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

ข้อที่นักโทษควรได้รับการยกเว้นอย่างยิ่ง นั่นคือ นักโทษประหารชีวิตทุกคน ยังถูกจองจำด้วยโซ่ตรวนตลอด 24 ชั่วโมง

ตั้งแต่ปลายปี 2543 เป็นต้นมา ก็มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้างในคุกบางขวาง ทว่า จำนวนนักโทษยังคงอยู่กันอย่างแออัดยัดเยียด และนักโทษประหารชีวิตก็ยังถูกล่ามโซ่ตรวน มิได้เปลี่ยนแปลง

ข่าวที่สร้างความดีใจแก่ สสส. ก็คือ รัฐบาลรับประกันว่าจะมีการพิจารณายกเลิกกฎหมายที่มีโทษประหารชีวิต โดยเปลี่ยนเป็น จำคุกตลอดชีวิต ในสภาผู้แทนราษฎร ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2552 - 2556

แต่เมื่อกล่าวถึง “โทษจำคุกตลอดชีวิต” ก็สร้างความกังวลแก่ สสส. อีก เพราะในหลายปีที่ผ่านมาที่เราได้พบปะ “นักโทษประหารชีวิต” หลายคนทำให้เราเข้าใจสภาพของการถูกจองจำในคุกบางขวางว่ามีสภาพ (น่าเวทนา) เช่นไร

มีนักโทษหลายคนซึ่งถูกโทษทัณฑ์ประหารชีวิต จะเป็นด้วยคำพิพากษาของศาล หรือ ด้วยการนิโทษกรรมก็ตาม ได้รับการลดโทษ เป็น “จำคุกตลอดชีวิต” และได้รับการลดหย่อนโทษ น้อยกว่าจำคุกตลอดชีวิต ทั้งมีผู้ต้องขังจำนวนหนึ่งที่ได้รับอภัยโทษจากที่คุมขัง หลังจากที่ดีดคุมนานถึง 12-14 ปี

หากแต่ มีการเกรงว่า การยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้น อาจติดตามมาด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษอย่างโหดร้ายตามแบบฉบับอันน่าชังของสหรัฐ ที่ปล่อยให้นักโทษประเภนี้ ตายไปเองโดยไม่มีโอกาสได้รับอภัยโทษอีกเลย ในกรณีเช่นนี้ โทษประหารชีวิตกลับจะนับว่าน่ากลัวน้อยกว่าเสียอีก

เราจะช่วยกันเพียรรณรงค์อย่างแข็งขัน ด้วยความวิริยะอุตสาหะ และทำความเข้าใจชีวิตของคนคุกเบื้องหลังลูกกรง อย่างสมจริงว่า นักโทษผู้เคยพลาดพลั้งทำความผิด สามารถกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีได้

ขณะเดียวกัน ความสนใจของเรา จะมุ่งไปสู่ภาพโดยกว้างของห้องคุมขังนักโทษ และเราต้องการตั้งคำถามว่า สภาพของการจำคุกตลอดชีวิต นี้จะกุมชะตาของผู้ต้องขังไปอีกนานเท่าใด

ในรายงานการศึกษาฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญ คือ

(1) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานทั่วไปขั้นพื้นฐาน ซึ่ง การจัดระบบในคุกสามารถคำนึงถึง ข้อปฏิบัติต่อนักโทษในฐานะมนุษย์ และการบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจของนักโทษ อย่างที่ระบบการคุมขังนักโทษที่ถูกต้อง ตามเจตนารมณ์ที่มุ่งหมายจะเปลี่ยนให้ผู้ก่ออาชญากรรมสำนึกผิดและกลับตัวเป็นคนดีได้

(2) การทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับสภาพและสถานการณ์โดยทั่วไปโดยการเน้นที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิต เป็นพิเศษ

(3) แสดงถึงปฏิกิริยาตอบสนองที่ไม่ปกติของนักโทษหญิงที่พ้นโทษแล้ว หลังจากจำคุกเป็นเวลานาน เมื่อเปรียบเทียบกับนักโทษชายใน ข้อ 2 จะเห็นได้ว่า สภาพความเป็นอยู่ ของนักโทษหญิงน่าสังเวชไปเสียกว่า

(4) นำเสนอข้อคิดของ ดร. เวโรนิก วาสเซอร์ จากหนังสือที่เธอเขียนขึ้นจากประสบการณ์การเป็นหัวหน้าแพทย์ใน คุก ลา ซองเต้ ของประเทศฝรั่งเศสถึง“คุกบางขวาง”

ในภาคผนวก คณะผู้ศึกษาวิจัยได้รวมบันทึกการศึกษาโทษประหารชีวิตของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นการศึกษาสำรวจเรื่องของสภาพของคุก ซึ่งในช่วงเวลาหกปีที่ผ่านมา แม้ จะดีขึ้นเล็กน้อย แต่สภาพ(อันเลวร้าย) ก็

ยังตรงตามที่รายงานไว้เป็นส่วนใหญ่

การประชุมครั้งนี้ใช้เวลาเพียงครึ่งวันบ่าย จุดหมายเฉพาะหน้าของเราในครั้งนี้ เพื่อเปิดเผยระบบการจัดการในคุก ที่ควรต้องได้รับการแก้ไข แก่ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้อ่าน และแน่นอน เป้าหมายสูงสุดก็คือ การเปลี่ยนแปลงระบบที่ล่าช้าลงนี้

พฤษภาคม 2554

ดร.แดนทอง บรีน

ประธานสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.)

สารบัญ

สภาพคุกในประเทศไทย	5
ดร.แดนทอง ปรีน	
รายงานว่าด้วยสภาพความเป็นอยู่ในคุกบางขวาง	14
Ms.Eugénie Mérieau	
สภาพนักโทษในคุกบางขวาง	45
นายพิทักษ์ เกิดหอม	
ทัศนสถานหญิงกลางและหญิงจังหวัดเชียงราย	49
นางสาวมูริตา เชื้อช้าง	
ความทรงจำของ ดร. เวโรนิก วาสเซอร์	56
 ภาคผนวก	
สภาพการคุมขังและการประหารชีวิต	65
(โทษประหารชีวิตในประเทศไทยในปี 2548 รายงานการศึกษาของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) และสหพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล(FIDH))	

1. สภาพในประเทศไทย

ประเทศไม่ได้ยิ่งใหญ่เพราะแสนยานุภาพทางทหาร หรือเพราะขนาดของเศรษฐกิจของประเทศ หรือเพราะความรุ่งเรืองของวัฒนธรรม แต่ทว่าความอลังการณของประเทศวัดได้จากอิสรภาพของประชาชนของประเทศนั้น

คุกเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับอิสรภาพ ถ้าระบบยุติธรรมรับใช้ความมั่นคงของประเทศแทนที่จะเป็นอิสรภาพของประชาชน ประเทศนั้นจะไม่มีทั้งความมั่นคงและเสรีภาพ อัตราการถูกคุมขังเกี่ยวข้องกับความยากจนและการว่างงาน ประชากรนักโทษมักจะเป็นพวกทุกข์ยากลำเค็ญ เช่น ไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาน้อย เป็นพวกที่เข้ากับคนอื่นไม่ได้เพราะไม่มีความสามารถที่จะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม เป็นพวกไร้ที่ทำกิน เป็นพวกสุขภาพไม่แข็งแรง เป็นต้น พวกเขาจะสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า และเข้าสู่วัฒนธรรมและการค้ายาเสพติดอย่างง่ายดาย ประตูกุ้มนั้นมากมาย เช่น การขโมยสิ่งที่ไม่ใช่โอกาสเป็นเจ้าของได้เอง การใช้ความรุนแรงเพื่อความก้าวหน้า การหลอกลวง ความไม่พอใจหรือการค้ายาเสพติด

คุกไม่ใช่โรงเรียนหรือโรงพยาบาล มันจะทิ้งร่องรอยไว้กับผู้ที่ได้เคยผ่านมันมา มีนักโทษบางคนต้องทนทุกข์ทรมานจากความเชื่อในเรื่องที่ถูกดอง ความสามารถในการเผชิญกับสิ่งเลวร้ายของเขาถูกเสริมสร้างโดยการทดสอบด้วยการความโดดเดี่ยวและการถูกทำร้าย มีนักโทษคนอื่นๆ ที่เรียนรู้บทเรียนอันแสนสาหัสนี้และสามารถจัดการตนเองได้ภายใต้ประสบการณ์อันเลวร้าย แต่สิ่งที่เราเป็นห่วง คือ นักโทษส่วนใหญ่ที่ถูกลดความสำคัญเนื่องจากประสบการณ์การคุมขัง ผู้ถูกบดขยี้ ต้องเจ็บปวดและเสียหายทั้งชีวิตจากความโหดร้ายของการคุมขัง ต้องถูกกีดกันราวกับว่าประเพณีโบราณของการตีตราที่หน้าผากของอาชญากรยังคงดำเนินอยู่ พวกเขาถูกมองจากคนทั่วไปว่าเป็นศัตรูของสังคมในชั้นตั้งแต่ตกเป็นผู้ต้องสงสัยและถูกจับกุมของตำรวจ และปรากฏตัวต่อหน้าศาลไม่ใช่เพื่อได้รับการปกป้อง แต่เพื่อถูกขจัดออกจากสังคม

การจำคุกเป็นการลิดรอนอิสรภาพ ซึ่งเป็นคุณภาพชีวิตที่มีค่ามากที่สุด ในกฎหมายอาญาของไทย การจำคุกเป็นการลงโทษขั้นที่สองรองลงมาจากการประหารชีวิต การที่ผู้ต้องโทษจำคุกถูกจัดให้อยู่ร่วมกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต แสดงให้เห็นว่าการกลับเนื้อกลับตัวสืบเนื่องจากการคุมขังนั้นไม่ใช่เป้าประสงค์โดยตรงทางกฎหมาย ถูกบรรยายด้วยคำพูดสยดสยองว่าเป็นสถานที่เพื่อการกลับเนื้อกลับตัวและการกลับเข้าสู่สังคม แต่ความเป็นจริงแตกต่างกว่านั้นมาก เป็นค่ายกักกัน เป็นเสมือนเกาะกลางทะเลที่ถูกล้อม ซึ่งแตกต่าง และถูกชักชวนจากชีวิตปกติ เพื่อกักขังพวกที่ถูกมองว่าเป็นภัยต่อสังคมโดยไม่ให้ความสนใจใดๆ เลย ตัวเลขทางสถิติของไทยเป็นตัวเลขที่น่ากังวลอย่างยิ่ง นักโทษไทยมีทั้งสิ้น 224,292 คน คิดเป็น 331 คนต่อประชากร 100,000 คน ซึ่งทำให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 ของโลกในอัตราประชากรนักโทษ และเป็นอันดับที่ 2 ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่กดขี่ประชาชนอย่างรุนแรง จำนวนนักโทษไทยคิดเป็น 231% ของจำนวนที่ควรคุกจะสามารถรองรับได้ ซึ่งนับเป็นอันดับที่ 8 ของโลกในเรื่องความหนาแน่นของนักโทษ ประเทศไทยจะดำเนินการตามแบบอย่างของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือที่จะสร้างมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อส่งบุคคลที่ไม่ต้องการไปเก็บให้พ้นหูพ้นตา และทำคุกให้มันคงแข็งแรงและโดดเดี่ยวมากขึ้น โดยลืมไปว่านักโทษยังเป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งยังมีสิทธิในการมีส่วนร่วมกับความโปร่งใสของประเทศ

นักโทษยังถือว่าเป็นสมาชิกของสังคม พวกเขามีครอบครัว มีภรรยา มีสามี และมีลูกหลาน ซึ่งอาจจะต้องพึ่งพาชีวิตหรือผู้ปกครองที่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน และผู้ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการที่จะช่วยให้นักโทษที่ถูกปล่อยตัวกลับเข้าสู่ชีวิตปกติ การเยี่ยมนักโทษของบุคคลในครอบครัวไม่ควรจะต้องกลายเป็นการตะโกนใส่กันผ่านแผงกันตะแกรงเหล็กหรือกระจก พวกเขาควรจะได้โอบกอดกัน ได้จับมือกัน และพูดกันเบาๆ ได้ พวกเขาควรมีโอกาสที่จะพูดคุยกันทางโทรศัพท์อย่างสม่ำเสมอ และจดหมายจากครอบครัวไม่ควรจะต้องผ่านการเซ็นเซอร์ ถ้าจดหมายจากครอบครัวจะต้องถูกเปิดก่อนก็ควรเปิดต่อหน้านักโทษ นักโทษควรจะสามารถ

เข้าถึงสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์เพื่อพวกเขาจะได้รับทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายนอกกำแพง กรมราชทัณฑ์คงจะตอบว่าสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่เหล่านี้ไม่สามารถจะเป็นไปได้สำหรับนักโทษไทยซึ่งมีเอกลักษณ์พิเศษ แต่ลองพิจารณาจำนวนนักโทษที่ล้นคุกและจำนวนผู้คุมที่มีไม่เพียงพอ ข้อแม้เหล่านี้ที่ทำให้นักโทษไทยไม่สามารถดำเนินชีวิตนักโทษที่ใกล้เคียงชีวิตปกติมากที่สุด โดยแตกต่างเพียงการขาดอิสรภาพเท่านั้น

นักโทษไทยล้นคุก

องค์ประกอบสำคัญของระบบทัณฑสถานไทยซึ่งส่งผลต่อทุกสิ่งก็คือ ปัญหาของนักโทษล้นคุก มาตรฐานของการเป็นอยู่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมในสภาวะที่มีนักโทษมากเกินไปอาจมีผลเสียอย่างใหญ่หลวงต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักโทษ ในปัจจุบัน ยังไม่มีมาตรฐานพื้นที่ขั้นต่ำของห้องขังที่ยอมรับกันเป็นสากล คณะกรรมการของยุโรปเพื่อการป้องกันการทรมาน (The European Committee for the Prevention of Torture, CPT) ได้กำหนดขนาดพื้นที่ใช้สอยต่ำสุดสำหรับนักโทษแต่ละคนไว้ที่ 4 ตารางเมตร แต่ได้แนะนำว่าไม่ควรใช้ห้องขังเดี่ยวที่มีพื้นที่น้อยกว่า 6 ตารางเมตร โดยตั้งข้อสังเกตว่าพื้นที่คุมขัง 9 ถึง 10 ตารางเมตรต่อนักโทษหนึ่งคนน่าจะเหมาะสมกว่า คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการใช้ห้องขังรวมขนาดใหญ่เพราะว่านำไปสู่การไร้ความเป็นส่วนตัวอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ และเป็นการเพิ่มความเสี่ยงของความรุนแรงระหว่างนักโทษด้วยกัน และทำให้การการปฏิบัติต่อแต่ละคนตามแต่กรณีนั้นเป็นไปได้ แต่ทว่าความเป็นอยู่เช่นนี้เป็นเรื่องปกติสำหรับคุกในประเทศไทย

กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้นักโทษแต่ละคนควรมีพื้นที่ 2.25 ตารางเมตรนั้นหมายความว่าจำนวนนักโทษที่มากที่สุดควรจะเป็น 108,904 คน แต่ทว่าจำนวนนักโทษปัจจุบันของไทยคือ 224,292 คน และพื้นที่สำหรับนักโทษแต่ละคนเหลือเพียง 1.09 ตารางเมตร รูปหน้าปกได้แสดงชัดเจนถึงระดับการล้นคุกนี้

โรคติดต่อสามารถแพร่กระจายได้ง่ายในห้องขังเช่นนี้ เราได้พบกับนักโทษ

คนหนึ่งซึ่งติดวัณโรคจากการอยู่ใกล้ชิดนักโทษอีกคนหนึ่งที่เป็นโรคนี้ขั้นรุนแรง ในสถานการณ์ที่กำลังมีความกังวลเกี่ยวกับการระบาดของไข้หวัดนก หรือไข้หวัดสุกร อาจกลายเป็นแหล่งเก็บสะสมการติดเชื้อซึ่งจะมีผลต่อผู้ต้องโทษทั้งหมด

จำนวนนักโทษจะต้องลดลง มิเช่นนั้นเราก็จะเดินไปตามแบบของสหรัฐอเมริกา **ซึ่งในที่สุดคุกจะกลายเป็นเสมือนโรงงานขนาดใหญ่โดยอัตโนมัติที่นักโทษถูกทำลายอย่างปราศจากความรู้สึก เพราะการขาดการติดต่อกับคนอื่น** ทางนี้เป็นทางแห่งนโยบายแข็งกร้าวเกี่ยวกับอาชญากรรมที่มองการกำจัดผู้กระทำผิดจากชุมชน เป็นวิธีการรักษาเพียงอย่างเดียวของเชื้อไวรัสแห่งอาชญากรรม วิธีการนี้ไม่ประสบและไม่มีทางจะประสบความสำเร็จ ประเทศไทยจะต้องหารูปแบบอื่นที่จะดำเนินการปฏิรูประบบทัณฑสถานของตนเอง การแก้ปัญหาอยู่นอกเหนือเป้าหมายของการประชุมในวันนี้ จุดประสงค์ของเราคือเรียกร้องความสนใจเกี่ยวกับ ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถสร้างผลกระทบใดๆ ต่อปัญหาอาชญากรรมและมีโอกาสจะพังทลายลงจากแรงกดดันของจำนวนนักโทษ หรือเผชิญการนองเลือดจากการลุกฮือของนักโทษ

นักโทษล้นคุกสืบเนื่องมาจาก

1. จำนวนผู้ต้องหาจำนวนมากที่ถูกคุมขังระหว่างสอบสวนบวกกับระยะเวลาอันยาวนานของขั้นตอนตามกฎหมาย ถ้าหากผู้ต้องหาไม่สามารถประกันตนได้ด้วยจำนวนเงินที่เป็นสัดส่วนกับความสามารถของแต่ละบุคคลอย่างที่สามารถปฏิบัติได้จริงแล้ว ระบบยุติธรรมทางอาญาก็ไม่ยุติธรรมหรือเท่าเทียมกันอีกต่อไป การกักขังระหว่างการสอบสวนควรจะเป็นข้อยกเว้นไม่ใช่ระเบียบปฏิบัติทั่วไป ระยะเวลาการกักขังถึง 2 ปีนั้นยาวเกินไป ไม่ว่าในกรณีใดๆ ระยะเวลาของการกักขังระหว่างการสอบสวนไม่ควรนานเกิน 6 เดือน ตัวอย่างเช่นในประเทศออสเตรเลียมีการกำหนดการกักขังเป็นระยะเวลา 2 เดือน ในกรณีที่เกรงว่าอาจจะมีการสมรู้ร่วมคิดระหว่างการสอบสวน
2. การลงโทษที่รุนแรง มากเกินกว่ามาตรฐานทั่วไป ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของคน ค.ศ. 1789 กล่าวว่า “กฎหมายจะต้องลงโทษตามความจำเป็นที่ชัดเจนเท่านั้น”
3. การไม่สนใจทางเลือกอื่นของการลงโทษแทนการคุมขัง ดังที่แสดงกรอบไว้ใน ประกาศที่เรียกกันว่า “ระเบียบโตเกียว” (Tokyo Rule) หรือระเบียบมาตรฐานขั้นต่ำของวิธีการไม่คุมขังของสหประชาชาติ

ณ จุดนี้คงจะไม่มีปัญหาอะไรที่จะกล่าวถึงโครงการของคุณโรเบิร์ต บาลินเตอร์ (Robert Badinter) ผู้เป็นรัฐมนตรียุติธรรมของประเทศฝรั่งเศสในระหว่างปี ค.ศ. 1981 - 1985 เมื่อเผชิญกับปัญหานักโทษล้นคุกอย่างรุนแรงของคุกฝรั่งเศส เช่น ที่คุก เฟลอร์รี-เมโรจิส (Fleury-Merogis) ซึ่งมีนักโทษ 5,500 คน ในที่สำหรับ 3,400 คน (คิดเป็น 162%) เขาวางแผนและสร้างระบบคุกใหม่แห่งแรกบนพื้นฐานของอุดมการณ์ที่ว่า “คุกแห่งหนึ่งควรจะมีนักโทษไม่เกิน 250 คน ห้องขังไม่ใช่อยู่เป็นแถวยาวแต่ควรจะเป็นที่พักหน่วยย่อยๆ หน่วยละไม่เกิน 12 คน ในห้องขัง 12 ห้องๆ ละ 9 ตารางเมตร แต่ละห้องจะมีส้วมและอ่างล้างหน้า โดยที่มีห้อง

อาบน้ำรวมในแต่ละหน่วย นักโทษจะมีกุญแจสำหรับห้องของตน จะมีห้องพบปะครอบครัวที่เป็นศูนย์กลางเพื่อการเยี่ยมนักโทษ”

สิทธิของนักโทษ

นักโทษเป็นกลุ่มคนที่ถูกทำร้ายได้ง่ายที่สุดกลุ่มหนึ่งในสังคม เพราะได้เสียสิทธิขั้นพื้นฐานที่สุดไปแล้ว นั่นคือ สิทธิที่จะอยู่ตามความพอใจของตน พวกเขาไม่มีอำนาจใดๆ ทั้งสิ้นและจะต้องพึ่งผู้คุมสำหรับความจำเป็นพื้นฐานต่างๆ ของตน สภาพการคุมขังจะต้องไม่ทำให้การทรมานทุกขัทรมาณ เป็นส่วนหนึ่งในสภาวะเช่นนั้นเลย ร้ายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้ว สภาพที่เลวร้ายของสามารถเพิ่มความทรมานให้มากขึ้น และเป็นภัยต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ซึ่งทำให้อดีตนักโทษที่ได้รับการปล่อยตัวไม่สามารถที่จะกลับไปใช้ชีวิตปกติในชุมชนได้อีก ในขณะที่อิสรภาพของเดินทางและอิสรภาพของการชุมนุมโดยสันติถูกจำกัดในระหว่างการถูกคุมขัง ในหลักการแล้ว สิทธิอื่นๆ ซึ่งรวมถึงสิทธิที่จะมีครอบครัว สิทธิในความเป็นส่วนตัวและการติดต่อสื่อสาร สิทธิในการศึกษาและการทำงาน ตลอดจนเสรีภาพทางสังคมอื่นๆ เช่นอิสรภาพในการแสดงออก การเข้าถึงข้อมูล การนับถือศาสนา สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการแต่งงาน ควรจะคงอยู่สำหรับนักโทษทุกคน อย่างน้อยที่สุด สิทธิเหล่านี้ควรได้รับการอนุญาต トラบใดที่ไม่ขัดต่อการรักษาความมั่นคงและระเบียบซึ่งทำให้จำเป็นต้องจำกัดสิทธิจริงๆ ในบางโอกาส นอกจากนี้ ยังมีสิทธิบางอย่างที่ล่วงเกินมิได้เลย เช่น สิทธิในความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ สิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิการเป็นบุคคลตามกฎหมาย อิสรภาพจากการแบ่งแยกชนชั้น อิสรภาพทางความคิด ตลอดจนสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติตามวิธีการของกฎหมาย “หลักของการเท่าเทียมกัน” มีตัวตนอยู่ ซึ่งหมายความว่า จะต้องมีความแตกต่างน้อยที่สุดระหว่างชีวิตนักโทษและชีวิตคนอิสระ นอกจากนี้ ก็ยังมี “หลักของการปฏิบัติต่อกันของแต่ละคน” ซึ่งพิจารณาความต้องการส่วนบุคคลของนักโทษแต่ละคนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และดำเนินการให้เหมาะสมกับระยะเวลาต้องโทษและแผนการปรับตัวของแต่ละคน¹

1. อ้างจากหนังสือ *Les épinets et les roses*, Robert Badinter, Fayard, Paris, 2011

“ความคิดด้านระบบยุติธรรมทางอาญามีสองแบบ ในแบบแรก มนุษย์ไม่ได้ถูกกำหนดโดยการกระทำครั้งเดียว ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเลวร้ายปานใด การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลานานหลายปีในการเปลี่ยนบุคคลให้กลายเป็นคนที่สามารถเข้าสู่สังคมคนอิสระอีกครั้ง ในอีกรูปแบบหนึ่ง คนบางคนเป็นพวกผิดปกติและอันตรายอย่างยิ่งจนไม่ควรจะอยู่ในสังคมและควรจะถูกเนรเทศออกไปตลอดกาล”¹

คุกเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางโครงสร้าง ยกเว้นในบางกรณีพิเศษที่เกิดขึ้นน้อยมากแล้ว ความจำเป็นด้านความมั่นคงแข็งแรงจะปราศจากความหมายถ้าไม่ใช่ในมุมมองว่านักโทษทุกคนควรจะถูกเตรียมตัวสำหรับวันที่เขาจะถูกปล่อยตัวและกลับเข้าร่วมในสังคมอีกครั้ง ความจำเป็นที่ต้องมีความมั่นคงแข็งแรงในคุก นำไปสู่การห้ามนักโทษไม่ได้รับผิดชอบ ในขณะที่ในสังคมอิสระ ทางเลือก ความคิดริเริ่ม และความรับผิดชอบเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง ปัญหาคือนักโทษควรถูกจัดการอย่างไรในสภาพแวดล้อมที่มีอิสรภาพส่วนบุคคลที่ไม่ขัดแย้งกับความมั่นคง โดยที่ยังให้เกียรติต่อศักดิ์ศรีของเขาและให้บทเรียนเพื่อการเข้าร่วมในสังคมอีกครั้ง? นักโทษแต่ละกลุ่มจะมีลำดับความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น

1. สำหรับนักโทษที่ต้องโทษนานหลายปี ความมั่นคงแข็งแรงเป็นเรื่องสำคัญที่สุด
2. นักโทษที่ต้องโทษน้อยกว่า 1 ปี มีโอกาสมากที่สุดที่จะพ้นโทษโดยไม่ได้รับผลร้าย
3. สำหรับนักโทษที่รับโทษมากกว่า 7 ปี การเตรียมการสำหรับการกลับเข้าร่วมในสังคมอีกครั้งเป็นเรื่องสำคัญที่สุด

ถัดจากปัญหานักโทษล้นคุก ปัญหารองลงมา คือ การขาดแผนก่อนพ้นโทษที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย การฝึกอาชีพสำหรับการดำรงชีวิตในชุมชนและการให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเมื่อพ้นโทษไปแล้ว

“ข้อ 10 (3) ของ ICCPR กล่าวว่า ระบบราชทัณฑ์จะต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม..”

สำหรับพวกไม่เคารพกฎหมายที่ไร้ที่อยู่อาศัย ไม่มีครอบครัวและไม่มียานพาหนะ อาจดูเหมือนบ้านที่พอจะทนอยู่ได้ ชุมชนเองจะต้องพร้อมที่จะรับผู้กระทำผิดที่กลับตัวแล้ว เพราะว่าการต่อสู้กับอาชญากรรมเป็นหน้าที่ของทุกคน การดำเนินกิจการเพื่อปกป้องสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมจะต้องมีพร้อมกับการให้เกียรติต่อสิทธิของนักโทษ สิ่งหนึ่งจะดำรงอยู่โดยไม่มีอีกสิ่งหนึ่งไม่ได้ ระบบทุกแห่งจำเป็นต้องมีการตรวจสอบจากภายนอกที่เป็นกลาง การตรวจสอบเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อดูแล ในขณะเดียวกันเราสามารถให้ประสบการณ์อันกว้างขวางของผู้ประสานงานพิเศษของสหประชาชาติให้เป็นประโยชน์ได้ เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่คำร้องของผู้ประสานงานพิเศษที่ขอเข้าเยี่ยมไทยหลายต่อหลายครั้งไม่ได้รับการพิจารณาโดยรัฐบาล และสิ่งที่ดีที่สุดที่พวกเขาจะทำได้ คือ มาอย่างไม่เป็นทางการเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์กรเอกชนและนักวิชาการ ในรายงานประจำปี 2009 ชื่อ “Corrections in Thailand 2009” กรมราชทัณฑ์ได้แสดงความคาดหวังว่าความสำเร็จของตนจะได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ “การพัฒนาประสิทธิภาพของงาน ราชทัณฑ์ดำเนินการเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากประเทศอื่นๆ ตลอดจนทำในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อตอบสนองต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์” ในการบรรยายเมื่อต้นปีนี้ของ ดร. แมนเฟร็ด โนเว็ก เล่าถึงประสบการณ์ของเขาในการเข้าเยี่ยมใน 19 ประเทศที่ยอมให้อิสระภาพเต็มที่ในการเข้าถึง เขาพบว่ามีเพียงแห่งเดียวที่ปราศจากการทรมาน อย่างไรก็ตาม ทั้ง 19 ประเทศยอมรับผู้สังเกตการณ์ที่เป็นกลางซึ่งแสดงออกถึงความยินยอมที่จะเรียนรู้ว่าจะต้องเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ข้อเสนอแนะที่ไม่ลำเอียงจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เช่นนี้จะประโยชน์อย่างมหาศาลต่อการปรับเปลี่ยนระบบ และสนองจุดประสงค์ของรัฐบาลและกรมราชทัณฑ์

คำถามที่ไม่เข้าใจ คือ เขากลัวอะไรกัน

ในขณะที่ประเทศไทยได้ลงนามในข้อตกลงต่อต้านการทรมานของสหประชาชาติ แต่ประเทศไทยก็ยังไม่ได้ลงนามใน “อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT)” อนุสัญญา นี้กำหนดให้ทั้งคณะกรรมการนานาชาติของระเบียบการและคณะกรรมการระดับชาติที่จัดตั้งขึ้นตามข้อกำหนดของระเบียบการสามารถเข้าถึงสถานคุมขังทุกแห่ง ในกรณีนี้ซึ่งคล้ายคลึงกับกรณีข้อตกลงอื่นของสหประชาชาติ ประเทศไทยหลีกเลี่ยงที่จะยอมรับระเบียบตามความสมัครใจซึ่งจะทดสอบการยึดถือตามข้อตกลง อะไรคือเหตุผลของความเฉยเมยนี้ นอกเสียจากเพื่อซ่อนความเอนเอียงไม่ให้ประชาชนทั่วไปรับทราบ อย่างไรก็ตาม โดยการปฏิเสธที่จะลงนามในระเบียบการตามความสมัครใจนี้ ประเทศไทยเสียประโยชน์ที่พึงได้รับจากประสบการณ์มากมายซึ่งพร้อมจะแบ่งปันด้วยความตั้งใจอย่างแท้จริงที่จะเสริมสร้างจุดประสงค์ของข้อตกลง และไม่ใช่ว่าเป็นคำวิจารณ์ที่ก้าวร้าว หรือหวังร้ายอย่างแน่นอน

สุดท้ายนี้ แต่ละคนอาจจะแสดงความเสียใจที่ทวีปเอเชีย หรือเอเชียอาคเนย์ยังไม่ได้พัฒนากลไกเพื่อสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคที่มีตัวตนมากไปกว่าเพียงชื่อไม่เหมือนกับกลไกสิทธิมนุษยชนในยุโรป อาฟริกา และอเมริกาซึ่งได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการ CAT ว่ามีความเท่าเทียมกับตน ขอให้ประเทศไทยอวดอ้างการเป็นผู้นำด้านสิทธิมนุษยชนในอาเซียนด้วยการเรียกร้องให้เกิดการพัฒนา กลไกเช่นนี้อย่างรวดเร็ว พร้อมกับอำนาจที่จะตรวจสอบสภาพของคุกในภูมิภาค

2. รายงานว่าด้วยสภาพความเป็นอยู่ในคุกบางขวาง²

สิทธิมนุษยชนและประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตราไว้หลังจากมีประชามติ เมื่อเดือนสิงหาคม 2550 ยืนยันตามความใน มาตราที่ 4 ว่า ประเทศไทยจะรับรองให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล นั้น ถือว่าเป็นต้องพิทักษ์ไว้และปรับปรุง พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551) ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการใหม่ 7 ท่าน แต่งตั้งโดยมีพระบรมราชโองการฯ ตามคำแนะนำของวุฒิสภา เมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ.2552

สัถยابันต่อสนธิสัญญาขององค์การสหประชาชาติ

ประเทศไทยยื่นสัตยาบันสารต่อ กฎหมายเชิงรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ (Bill of Rights) ซึ่งประกอบไปด้วย กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สามข้อหลัก คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 เป็นภาคีกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2542 แต่ไม่ได้ลงนามใน พิธีสารเลือกรับ ฉบับแรก ว่าด้วยการยินยอมให้มีการร้องทุกข์เป็นรายบุคคล

ประเทศไทยยื่นสัตยาบันสาร ต่อ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) เมื่อ 9 ตุลาคม พ.ศ.2528 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) เมื่อ วันที่ 27 มีนาคม 2535 อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ICERD) เมื่อ 28 มกราคม พ.ศ.2546 อนุสัญญาต่อ

2. จากรายงานการศึกษา Study on Prison Conditions in Death Row in Bang Khwang

ด้านการทรมานและการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี(CAT) เมื่อ 2 ตุลาคม พ.ศ.2550 และ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD) เมื่อ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2551 เมื่อเร็ว ๆ นี้ กระทรวงยุติธรรม แถลงการณ์ว่าเต็มใจที่จะให้สัตยาบันต่อ อนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการถูกบังคับให้สูญหายโดยไม่สมัครใจ (CPPED)

ประเทศไทย ยังมีได้มีถ้อยแถลงต่อ ข้อ 21 และ 22 ใน อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี(CAT) ว่าด้วยการยินยอมให้มีการจัดตั้งกลไกเพื่อรองรับการร้องทุกข์ ประเทศไทยยังลงนามใน ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ เมื่อ พ.ศ.2543 แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันโดยการภาคยานุวัติ

รายงานต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและการตอบรับเกี่ยวกับปฏิบัติการพิเศษ

ประเทศไทยเสนอรายงานสองครั้ง เกี่ยวกับการบริหารจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และเรื่องสิทธิเด็ก ครั้งหนึ่งได้เสนอรายงานเรื่องสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ต่อ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน เมื่อ พ.ศ.2547 ในปี พ.ศ. 2548 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ทำรายงานเสนอแนะให้ประเทศไทยยอมกระทำตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ แห่งปี 2540 ว่าด้วยการจัดให้มี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขึ้น พร้อมทั้งการก่อตั้ง กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยให้ขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรม

อย่างไรก็ตาม กระทรวงยุติธรรม นั้น มิได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเสนอรายงาน ต่อองค์การสหประชาชาติ กระทรวงที่รับผิดชอบในการนี้ คือ กระทรวงการต่างประเทศ ส่วนสำนักงานอัยการสูงสุด มีหน้าที่เก็บข้อมูลและเสนอรายงานที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ทั้งนี้ ประเทศไทยก็ยังมิได้ส่งจดหมายเชิญ ไปยัง เจ้าหน้าที่รายงานพิเศษ

ขององค์การสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่พิเศษว่าด้วยการตัดสินโดยมิชอบ หรือ การตัดสินโทษประหารชีวิตโดยไม่มีคณะตุลาการ Philip Alston และเจ้าหน้าที่พิเศษเพื่อการปกป้องสิทธิมนุษยชน Hina Gilani ได้เดินทางเข้ามาประเทศไทย เพื่อสำรวจตรวจตรา ทั้งสองท่านได้แสดงความกังวลถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่าง สงครามยาเสพติด และต่อการตอบรับของรัฐบาล ต่อการโจมตีของผู้ก่อการร้าย ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เจ้าหน้าที่รายงานพิเศษ เพื่อพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ท่านใหม่ Margaret Sekkagaya เดินทางมาประเทศไทยอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ.2552 แต่มิได้แถลงการณ์ต่อส่วนรวมอย่างใด

อดีตนายกรัฐมนตรีที่ประชาชนนิยมเป็นอย่างมาก คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ประกาศก้อง เมื่อปี พ.ศ.2546 ว่า “ยูเอ็นไม่ใช่พ่อ”³

ถูกแล้วที่ สมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ภาพลักษณ์เมืองไทยทางด้านสิทธิมนุษยชนเสียหายมาก โดยมีผลมาจากสถานการณ์สองเรื่อง คือ สงครามยาเสพติด ของปีพ.ศ. 2546 และ การเสียชีวิตของชาวมุสลิม 78 คน เมื่อพวกเขาตายเพราะไม่มีอากาศหายใจ ขณะโดนขังในรถทหารหลังถูกจับกุม เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ.2547 ที่ มัสยิดเกือแสะ อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเป็นนายกรัฐมนตรี ดูเหมือนว่าอยากจะเปลี่ยนภาพพจน์ของไทยทางด้านนี้ ในขณะที่ประเทศไทย กำลังเตรียมที่จะเป็นประชาคมสมาคมอาเซียน นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กำลังเป็นหัวหอกในการขับเคลื่อนให้องค์กรเพื่อสิทธิมนุษยชนในอาเซียน เมื่อมีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ท่านนายกฯ ได้ประกาศว่า องค์กรดังกล่าวนี้ ควรจะถือศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสิน⁴ ซึ่งไม่น่าจะมีทางเป็นไปได้

ถึงแม้จะมีแถลงการณ์ความหวังดีนี้ไปแล้ว ก็ได้มีการสืบสวนลงโทษเจ้าหน้าที่ ผู้กระทำความผิดในคดี สงครามยาเสพติด หรือ กรณีดากใบ แต่ประการใด กระบวนการยุติธรรมของไทยนั้น ห่างไกลจาก ความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง ความน่าเชื่อถือ และ ความมีประสิทธิภาพมากนัก ดังจะเห็นได้จาก ระบบราชทัณฑ์ และการตัดสินประหารชีวิต ซึ่งเป็นตัวอย่างของระบบที่ขาดความน่าเชื่อถือเป็นอย่างยิ่ง

3. เมื่อตอบคำถามผู้สื่อข่าว มีนาคม พ.ศ. 2546 อ้างมาจากหนังสือพิมพ์ The Nation

4. คำปราศรัยของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่การประชุมรัฐมนตรี ASEAN ครั้งที่ 42 ณ จังหวัดภูเก็ต เมื่อ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2552

กระบวนการยุติธรรมของไทย

ระบบราชทัณฑ์

ระบบตุลาการไทย นั้น ได้ต้นแบบมาจาก ประมวลกฎหมายแพ่ง ของ ประเทศในแผ่นดินใหญ่ยุโรป ระบบนี้ประกอบไปด้วยสามศาลสถิตยุติธรรม ดังนี้

1. ศาลจังหวัด หรือศาลชั้นต้น มีอยู่ทั่วประเทศ
2. ศาลอุทธรณ์ภาค มีอยู่ 9 แห่ง ตามภาคต่างๆ
3. ศาลฎีกา ที่ กรุงเทพฯ โดยมีประธานศาลฎีกา ดำรงตำแหน่งสูงสุดแห่ง อำนาจตุลาการ

หลังจากการตัดสินคดีครั้งแรก ผู้ต้องหาสามารถยื่นอุทธรณ์ได้ ณ ศาลอุทธรณ์ ภาค เมื่อมีการพิพากษาคดีครั้งที่สองที่ศาลนี้ ยังสามารถยื่นเรื่องต่อไปที่ศาลฎีกาได้ อีก หลังจากการตัดสินครั้งสุดท้าย นักโทษมีสิทธิที่จะขอพระราชทานอภัยโทษ ได้ แต่มีข้อจำกัดคือ ผู้ต้องโทษหนึ่งคนขอได้หนึ่งครั้งเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อจะได้รับ พระราชทานอภัยโทษ นักโทษต้องเข้าชั้นเรียน ต้องมีความประพฤติดี ผู้ต้องโทษ เมื่อถูกพิพากษาแล้ว อาจได้รับการปล่อยตัว เมื่อ⁵

1. ได้ถูกคุมขังครบกำหนดเวลาตามคำพิพากษา
2. ได้รับพระราชทานอภัยโทษ (เกิดขึ้นไม่บ่อย)
3. ปล่อยโดยการคุมประพฤติ (เมื่อจำคุกครบสองในสามของเวลาที่ตัดสิน)

การลดวันต้องโทษทำได้ก็ต่อเมื่อมีการพิจารณาว่ามีความประพฤติที่ดี ตาม ชั้นจำแนกลักษณะและขึ้นอยู่กับจำนวนวันที่นักโทษได้ทำงานเพื่อสาธารณชน การปล่อยคุมความประพฤติ ต้องขึ้นอยู่กับเวลาที่กำหนดไว้ในกฎปล่อยคุมความ ประพฤติ

โดยทั่วไปแล้ว การตัดสินคดีความ จะยืดเยื้อยาว เนิ่นนาน โดยเฉลี่ยใช้เวลา ถึงกว่าสิบปี ตั้งแต่เมื่อถูกจับกุมจนกระทั่งการตัดสินครั้งสุดท้ายที่ศาลฎีกา

5. เว็บไซต์ของกรมราชทัณฑ์ <http://www.correct.go.th/mission.htm>

ระบบราชทัณฑ์

งานบริหารโดยกรมราชทัณฑ์ อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรม ตั้งแต่ พศ 2545 ก่อนหน้านั้นขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย

กรมราชทัณฑ์ได้แสดงเจตจำนงค์ ที่จะปฏิบัติตาม ข้อกำหนดขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และได้แสดงวิสัยทัศน์ไว้ที่เว็บไซต์ของกรม⁶ ดังนี้

“กรมราชทัณฑ์เป็นองค์กรชั้นนำของอาเซียนในการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดี มีคุณค่า สู่สังคม”

พันธกิจ

1. ควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีวะ
2. บำบัดฟื้นฟูและแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ

จำนวนผู้ต้องขัง

ประเทศไทยมีประชากรประมาณได้ 65.9 ล้านคน⁷ นับว่า เป็นประเทศที่มีประชากรมาก เป็นลำดับที่ 21 ของโลก⁸ ถัดจาก อิหร่าน และ เกาหลีใต้ จากจำนวน 65.5 ล้าน มีผู้ต้องโทษที่ถูกคุมขังอยู่ทั่วประเทศ 200,000 คน สํารวจเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2554 ในขณะที่ทั้งหมด 143 แห่ง มีความจุได้แค่ 105,748 คน เท่านั้น

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
1.คดีถึงที่สุด	139,699	23,371	163,070	72.705
2.กำลังพิจารณาคดี	50,388	8,886	59,274	26.43
2.1 อุทธรณ์ยังศาลฎีกา	27,680	4,321	32,001	14.27
2.2 รอสอบสวนคดี	9,504		11,056	4.93
2.3 รอการพิจารณาคดี	13,204		16,217	7.23

6. อ้างแล้ว 3

7. ข้อมูลจาก World CIA Factbook, กลางปี 2552

8. ข้อมูลจาก Nation Master, ได้มาจากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ

3. ยาวชน	398	23	421	0.19
5. ผู้ต้องกักขัง	1,245	271	1,516	0.68
รวม	191,741	32,551	224,292	100

ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2554

ศูนย์การศึกษาาระบบราชทัณฑ์ระหว่างประเทศ (ICPS) ทำรายงานสรุปไว้ว่าเมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2552 ว่ามีจำนวนนักโทษทั้งหมด 212,058 คน (รวมทั้งผู้ต้องขังระหว่างรอพิจารณาคดี หรือ นักโทษตกเดือน) ซึ่งเท่ากับระดับความจุร้อยละ 212 %

จำนวน/พันทศสถาน	143 (พ.ศ. 2551)
จำนวนความจุมาตรฐาน	105,748(กุมภาพันธ์ 2551)
ระดับความจุ (เทียบกับมาตรการที่กำหนดให้ใช้ได้)	212% (กุมภาพันธ์ 2551)

เมื่อคิดตามตัวเลขข้างบนที่ได้จากกระทรวงยุติธรรม ระดับความจุประชากรนักโทษตอนนี้อยู่ที่ ร้อยละ 212 % เพื่อจัดการกับปัญหาแออัด รัฐบาลมีโครงการจะสร้างสถานกักกันขึ้นอีก เมื่อพูดถึงเรื่องความจุ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพฯ ซึ่งใหญ่ที่สุด มีผู้ต้องขัง 5,850 คน ในขณะที่เรือนจำกลางบางขวาง ซึ่งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ เป็นที่ใช้คุมขังนักโทษคดีอุกฉกรรจ์ มี 4,119 คน

ปัจจุบันปัญหาแออัดในไม่ได้มีระดับสูงสุดในประวัติศาสตร์ยุคปัจจุบัน สูงที่สุดคือ ปี พ.ศ. 2544-2545 (เมื่อจำนวนผู้ต้องขังมีมากกว่า 250,000 คน) ก่อนที่จะลดลงในปี พ.ศ. 2547 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา อัตราความแออัดเพิ่มขึ้นอีก และก็ดูว่าจะสูงเท่าเมื่อปี พ.ศ. 2544-2545 อย่างไรก็ตาม ควรจะพิจารณาดัชนีเหล่านี้ด้วยความระมัดระวัง และควรจะเชื่อมโยง กับการเพิ่มขึ้นของประชากรทั่วไป คือ ควรศึกษาแนวโน้มอัตราเพิ่มขึ้นของนักโทษให้เป็นที่ชัดเจนว่าเป็นเท่าไรต่อประชากร 100,000 คน ของประเทศนั้นๆ

ผู้ต้องโทษทั้งหมด (รวมผู้ต้องหาระหว่างรอพิจารณาคดี/ ผู้ต้องหาดักเตือน)	224,292 คน เมื่อ 1 มีนาคม 2554 (ตัวเลขจาก กรม ราชทัณฑ์)		
อัตราเปรียบเทียบ (ต่อประชากรทั่วไป 100,000 คน)	331 คน เมื่อเทียบกับประชากรแห่งชาติ 65.9 ล้าน คน ประเมินไว้เมื่อกลางปี 2552 (World Factbook)		
แนวโน้มประชากรล่าสุด (ปี, ประชากร, อัตราเปรียบเทียบ)	2535	73,309	(127)
	2538	111,028	(186)
	2541	164,451	(271)
	2544	250,903	(392)
	2547	167,142	(262)
	2552	199,607	(303)

นักโทษประหารชีวิต

คำพิพากษาลงโทษในเมืองไทยนั้นค่อนข้างรุนแรง ตามความเป็นจริง ร้อยละ 20 ของจำนวนนักโทษที่ถูกตัดสินเด็ดขาดต้องถูกจองจำมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 1.28 จำคุกตลอดชีวิต และ ร้อยละ 0.08 ต้องโทษประหารชีวิต⁹

ปัจจุบันนี้มีนักโทษ 759 คน ต้องโทษประหารชีวิต จากจำนวนนี้ 87 คน เป็นนักโทษเด็ดขาด

ประเภท	อุทธรณ์	ศาลฎีกา	ถูกตัดสินเด็ดขาด	รวม
ชาย	432	170	74	676
หญิง	46	24	13	83
รวม	478	194	87	759

9. สถิติของกรมราชทัณฑ์ มิถุนายน ๒๕๕๒

ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ มีนาคม พ.ศ. 2554 ผู้ต้องขังหญิงอยู่ทัณฑสถานหญิงกลาง ผู้ต้องขังชายอยู่เรือนจำกลางบางขวาง

สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปที่เรือนจำกลางบางขวาง

โดยทั่วไปต้องยอมรับว่า สภาพความเป็นอยู่ในคุกบางขวางดีขึ้น และมีความรุนแรงน้อย แต่ ยังมีการใช้มาตรการลงโทษที่ไร้มนุษยธรรมอยู่ และสภาพความเป็นอยู่ก็ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ยอมรับกันในนานาอารยประเทศ คุกบางขวางมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2445 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 5 ทรงซื้อที่ดินผืนใหญ่ที่จังหวัดนนทบุรี เพื่อสร้างสำหรับผู้ต้องขังระยะยาว แต่พระองค์ทรงสวรรคตเสียก่อน มาสร้างได้ในสมัย พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2470) และเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2474

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

1. ผู้ต้องขังที่ยังอยู่ในระหว่างอุทธรณ์ที่มีคดีอยู่กับศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา
2. ผู้ต้องขังที่รับคำพิพากษาแล้วให้ต้องจำคุกระหว่าง 25 ปี ถึงตลอดชีวิต
3. นักโทษเด็ดขาดที่กำลังรอรับการประหารชีวิต

คุกบางขวางแบ่งเป็น 13 แดน ด้วยกัน มีเนื้อที่ทั้งหมด 80 เอเคอร์ (ประมาณ 200 ไร่) มีความจุผู้ต้องขังได้ 4,000 คน มีห้องฝึกวิชาชีพ 25 ห้อง ห้องประชุมใหญ่หนึ่งห้อง โรงพยาบาลหนึ่งโรง หอพัก 11 หอ และ โรงอาหาร 11 โรง กำแพงด้านนอกยาว 2,406 เมตร สูง 6 เมตร มีสายไฟแรงสูงฝังอยู่ได้กำแพงลึก 1 เมตร กำแพงด้านในที่โอบล้อมแต่ละแดนมีความยาว 1,298 เมตร สูง 6 เมตร ติดลวดหนามด้านบน มีพื้นที่สันทนาการต่างๆ ทั้งในและนอกแดนต่างๆ เช่น ห้องสมุด โทรทัศน์ และ สนามฟุตบอล สำหรับผู้ต้องขังทุกคน (ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์)

ก. การปรับปรุงที่ปฏิบัติแล้ว

กฎหมายและกรอบนโยบายทัศนปฏิบัติ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ซึ่งเป็นบทบัญญัติขั้นต่ำของงานทัศนปฏิบัติ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขในช่วงปีที่ผ่านมา โดย คณะกรรมการพิจารณาการแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 โดยเพิ่มมาตราขึ้นอีก 23 มาตรา ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เช่น

1. การโยกย้ายผู้ต้องขังระหว่างแดนต่างๆ
2. การรักษาเยียวยาผู้ต้องขังติดเชื้อ หรือป่วยหนัก
3. การใช้เครื่องพันธนาการ
4. การยุติการใช้คุกมืดเพื่อคุมขัง

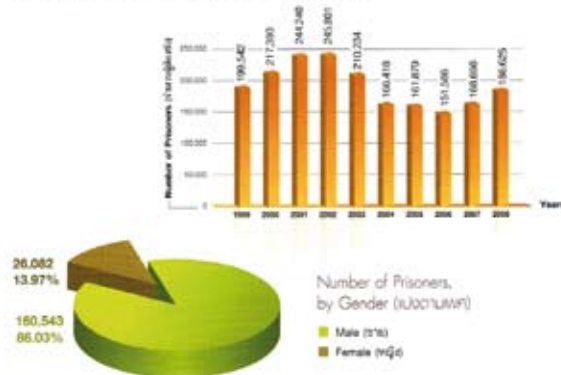
ได้มีการแก้ไขปัญหาความแออัดของนักโทษบ้างเนื่องจากในปี 2545

กรมราชทัณฑ์ประสบปัญหานี้รุนแรงมาก กล่าวคือ มีจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด 254,070 คน ซึ่งสูงเกินกว่าความจุที่ตั้งไว้เมื่อตอนสร้าง คือ 100,000 คน เท่านั้น เพื่อลดจำนวนผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ได้นำมาตรการสำคัญหลายอย่าง อาทิ การนำพระราชโองการอภัยโทษ และ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาใช้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งมีผลให้ประชากรผู้ถูกคุมขังลดลงเหลือ 166,338 คน เมื่อปี 2551 (ตัวเลขเมื่อ กุมภาพันธ์ 2551)

จำนวนผู้ต้องขังระหว่าง 10 ปี

กราฟแสดงผลปี พศ 2541 - 2550

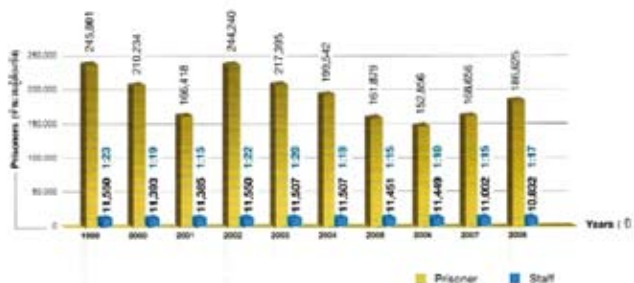
Statistics on Prison Population / สถิติผู้ต้องขัง
Number of Prisoners during 10 Years (1999 - 2008)

ได้ยกระดับการคัดเลือกบุคลากรให้สูงขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ต้องจบมหาวิทยาลัย ไม่ใช่มัธยมปลาย เหมือนที่เคยเป็นมา บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเป็นระยะๆ

กราฟแสดงผลจำนวนบุคลากรต่อผู้ต้องขังระหว่าง 10 ปี

Staff / Prisoner Ratio during 10 Years (1999 - 2008)
อัตราเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง 10 ปี (2542- 2551)

หมายเหตุ เส้นสีแดงคือผู้ต้องขัง เส้นกราฟสีฟ้าคือจำนวนบุคลากร

ผู้ต้องขังแออัดได้ลดลง เริ่มแรกคุกบางขวางสร้างขึ้นมาสำหรับผู้ต้องขัง 4,000 คน ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2545 มีผู้ต้องขังถึง 8,000 คน ขณะนี้ลดลงเหลือ 4,119 คน อัตราส่วนระหว่างผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่อยู่ต่ำกว่า 16 ต่อ 1

สิทธิของผู้ถูกคุมขัง - ความพยายามที่จะปฏิบัติตาม ข้อกำหนด มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับใหม่ช่วยให้กรมราชทัณฑ์ตระหนักถึงพันธกิจที่ต้องดำเนินงานตามกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติ เช่น กฎบัตรมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) นอกจากนั้น เพื่อส่งเสริมให้กลไกเหล่านี้มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น กรมราชทัณฑ์ ได้ร่างมาตรการของกรมฯ เองขึ้นมาอีก เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยยังรักษาสีทิวของผู้ต้องขังไว้ กลไกเหล่านี้คือ

มาตรฐานความโปร่งใสภายใน - มีการเน้นความโปร่งใสของการบริหาร และจัดการทัณฑสถาน ให้รวมมาตรฐานข้าว อาหาร การจัดงานให้นักโทษ ร้านสวัสดิการ และแผนการบริหารจัดการ

มาตรฐานของความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังทุกคนต้องทำตาม ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับความเป็นอยู่ให้ได้จาก 4 ใน 5 ข้อดังนี้ มาตรฐานของอุปกรณ์ที่นอน ครีวของ โรงอาหาร ศูนย์สุขภาพ และการกำจัดขยะมูลฝอย

มาตรฐานมีทั้งหมด 10 ข้อ คือ การจัดการบริหารพนักงานที่มีคุณวุฒิที่เหมาะสม สถานที่ออกกำลังกาย การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การคุมขัง การใช้แรงงานของผู้ต้องขัง การศึกษาและการฝึกวิชาชีพ การลงโทษและดักเตือน งานบริการต่อผู้ต้องขัง และกิจกรรมและสิทธิพิเศษของผู้ต้องขัง

มีการยกเลิกในการใช้คุกกี้ ผู้ต้องขังสามารถเข้ารับการศึกษาคู่มือ

และทำงาน ทั้งยังมีโอกาสศึกษาได้ถึงระดับมหาวิทยาลัย โดยผ่าน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระบบการศึกษาเหล่านี้สมัยก่อนบริหารงานโดยกรมราชทัณฑ์ แต่ขณะนี้ขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ

ได้มีการจัดมาตรการป้องกันการลักลอบนำเข้าและออกยาเสพติดจากนอกคุก โดยพยายามให้มียุทธวิธีในการดักจับกุมผู้ค้ายาเสพติดให้แก่ผู้ต้องขัง ทำการตรวจค้นผู้เข้าเยี่ยมตรงทางเข้าของเรือนจำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าหลายปีที่ผ่านมา

ได้มีการปรับปรุงห้องเยี่ยมขึ้นในปี พ.ศ. 2548 โดยมีการติดตั้งพัดลมเพดาน และที่ผนังห้อง ติดกระจกหน้าต่าง และติดตั้งโทรศัพท์ มีการจัดตั้งกลไกภายในเพื่อรองรับการร้องทุกข์

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าดูภายนอกได้เปลี่ยนแปลงไปเยอะ แต่ภายในชีวิตประจำวันยังเหมือนเดิมทุกประการ

ตารางเวลากิจวัตรประจำวัน (ยกเว้นวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันนักขัตฤกษ์)

06.00 น.	ลงจากห้องทำกิจวัตรประจำวัน
07.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.00 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์ ฟังการอบรมจากเจ้าพนักงาน และอนุศาสนา
12.00 น.	หยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน และฟังเทปการศึกษาทางอากาศ หรือดูโทรทัศน์ในหน่วยงาน
13.00 น.	เข้ารับการศึกษาวิชาชีพหรือศึกษาอบรมต่อ
15.00 น.	เลิกงาน และอาบน้ำ
15.30 น.	รับประทานอาหารเย็น
16.00 น.	เตรียมตัวขึ้นนอนพักผ่อนตามอรัยสัย
19.00 น.	สวดมนต์ไหว้พระ, แล้วพักผ่อนตามอรัยาศัย
21.00 น.	ฟังสัญญาณนกหวีด แล้วพักผ่อนหลับนอนด้วยความสงบ

กิจกรรมที่กำหนดไว้เป็นทางการนี้ไม่ได้สอดคล้องกับความเป็นจริงแต่อย่างใด เพราะ สภาพความเป็นอยู่ในยังขาดความโปร่งใส และไม่ได้นำกฎหมาย พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ และกฎเกณฑ์ของกระทรวงยุติธรรม มาใช้แต่ประการใด

ข. สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน CCPR/CO/84/THA

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้สรุปไว้เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ข้อที่ 16 แสดงความวิตกกังวลต่อปัญหาประชากรผู้ต้องขังเกินความจุมาตรฐาน และสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสุขภาพ การได้รับการรักษาพยาบาล และการได้รับโภชนาการอย่างเพียงพอ คณะกรรมการฯ ก็ยังวิตกกังวลว่าไม่ได้ปฏิบัติสม่ำเสมอเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังที่จะได้รับการบริการของ นักกฎหมายและได้พบปะญาติ คณะกรรมการฯ เล็งเห็นว่าระยะเวลาของการคุมขังบุคคลก่อนที่จะมีการตัดสินใจไม่สอดคล้องต่อ อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน หรือ การลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำแย่ ศักดิ์ศรี (CAT) ผู้ต้องขังระหว่างรอการ พิจารณาคดี ถูกขังร่วมกับผู้ต้องขังคดีเด็ดขาดอยู่เสมอ นอกเหนือจากนี้ คณะกร มการฯ ยังเป็นห่วงว่า มีผู้ต้องขังหญิงเป็นจำนวนมากในคุก อีกทั้งมีเยาวชนที่ถูก คุมขังร่วมกับผู้ใหญ่

กฎข้อบังคับภายในและกิจวัตรประจำวัน ที่พักอาศัย

ผู้ต้องขังทั้งหมด 15-30 คน พักรวมกันในหนึ่งห้อง ในห้องมีโทรทัศน์หนึ่ง เครื่อง ที่นอนและผ้าปูบนพื้น ภายในห้องขังมีห้องน้ำพร้อมฝักบัวและห้องส้วม มี พัดลมหนึ่งตัว เปิดไฟฟ้าตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง

กิจวัตรประจำวัน (ยกเว้นวันเสาร์ อาทิตย์ และ วันหยุดราชการ)

- 06.00 น. เปิดห้องคุมขัง รับประทานอาหารเช้า
- 06.30 น. เวลาว่าง อาจเข้ารับการศึกษอบรม ทำงาน หรือออกกำลังกาย
- 13.30 น. อาหารกลางวัน
- 14.00 น. เวลาว่าง อาจเข้ารับการศึกษอบรม ทำงาน หรือออกกำลังกาย
- 15.30 น. กลับเข้าห้องคุมขัง ปิดกุญแจ

อาหารเช้าและอาหารกลางวัน คือข้าวและแกงจืด

อุปกรณ์อนามัย ทุกๆ หกเดือนผู้ต้องขังจะได้รับถุงที่มีแปรงสีฟันหนึ่งอัน แชมพูหนึ่งขวด และยาสีฟันหนึ่งหลอด

น้ำ ในวันหนึ่งๆ ผู้ต้องขังสามารถอาบน้ำได้บ่อยครั้งเท่าที่ต้องการ (ปกติห้าถึงหกครั้ง เพื่อให้มีกิจกรรมและเพื่อเหตุผลทางด้านสุขภาพเพราะสกปรก) จาก 15.30 น.-06.30 น. มีน้ำใช้ได้ตอน 06.00 น.-06.30 น. 16.00 น.-17.00 น. และ 19.00 น.-20.00 น.

ห้องสมุด ผู้ต้องขังสามารถใช้ห้องสมุดได้ 2-5 ครั้งในหนึ่งอาทิตย์ แต่ละครั้งจะ 1 ชั่วโมง

การติดต่อกับโลกภายนอก อนุญาตให้ญาติเยี่ยมผู้ต้องขังได้ สองครั้งต่อหนึ่งอาทิตย์ ครั้งละ 45 นาที ตามเวลาดังนี้ 09.30 น. หรือ 13.45 น.

อนุญาตให้ใช้โทรศัพท์ได้ สองครั้งต่อหนึ่งอาทิตย์ แต่ละครั้งไม่เกิน 5 นาที ผู้ต้องขังเขียนและรับจดหมายได้ ทว่า มีกฎระเบียบ ที่ทำให้การเขียน หรือการรับจดหมายค่อนข้างล่าช้า เพราะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารจะต้องอ่านจดหมายเข้าออก

ผู้ต้องขังไม่มีอินเทอร์เน็ตใช้ และห้ามใช้โทรศัพท์มือถือ

ยาเสพติดและการติดสินบนเจ้าพนักงาน ปัญหาทั้งสองนี้มีส่วนเชื่อมโยงกัน และ เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของทัณฑสถานในการที่จะส่งบุคคลที่เฝ้าระวัง แล้วกลับคืนสู่สังคม

การดูแลสุขภาพ ผู้ต้องขังต้องรอคอยนานกว่าจะได้รับการรักษาเบื้องต้น เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจอยู่เหนือการรักษาเฉพาะโรค มีการให้ยาพาราเซตามอลมาก การไม่ได้ตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอทำให้สุขภาพฟันมีปัญหา ให้เคี้ยวอาหารลำบากและทำให้สายตาเสื่อม มีผู้ป่วยวัณโรคและผู้ป่วยโรคเอดส์เป็นจำนวนมากที่ถูกขังรวมกันอย่างใกล้ชิด ไม่มีการเอาชีตรวนที่ขาออกจากคนไข้ใกล้เสียชีวิตในโรงพยาบาล

วินัยและการลงโทษ

มีการจำแนกลักษณะนักโทษเด็ดขาดเป็น 6 ประเภท ตามความประพฤติ ใน ดังนี้ ชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นเลวและชั้นเลวมาก ผู้ที่ทำผิดครั้งแรกเมื่อเข้าจะถือว่าเป็นนักโทษ “ชั้นดี” ในขณะที่เขียนรายงานนี้ทั่วทั้งประเทศมีนักโทษชั้นกลาง ร้อยละ 32 และชั้นเยี่ยม ร้อยละ 31 การแยกประเภทเหล่านี้เป็นไปเพื่อให้ในการขอพระราชทานอภัยโทษ รวมทั้งเพื่อขอใช้สิทธิพิเศษ เช่น ได้รับการแต่งตั้งเป็นเลือน้ำเงิน หรือ อาสาสมัครคุมประพฤติ ดูแลความปลอดภัยและความเรียบร้อยให้นักโทษกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในบางกรณี เลือน้ำเงิน ยังมีอำนาจที่จะลงโทษและใช้ไม้ตีสักโทษอื่นได้

การลงโทษ มีดังนี้

1. จำกัดการเข้าเยี่ยม
2. ลดชั้น

3. ใส่พันธนาการ
4. แยกขังเดี่ยว
5. เขียนตี
6. ทำงานหนักกลางแจ้ง

การแยกขังเดี่ยว เป็นการลงโทษโดยการแยกผู้ต้องขังจากนักโทษอื่นและจากโลกภายนอกและโทษนี้อาจจะนำไปสู่การยกเลิกสิทธิในการเยี่ยมทั้งหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำผิดนั้นๆ การขังเดี่ยวจะถูกใส่โทษตรวนโดยอัตโนมัติในห้องขังบนตึก 10 เป็นห้องขังเดี่ยวที่ปราศจากสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การฆ่าตัวตายในคุกบางช่วงเกิดขึ้นที่ตึก 10 นี้เป็นส่วนใหญ่ ตามมาตรฐานสากลให้ยกเลิกการขังเดี่ยวทุกกรณีหรือกระทำได้เพื่อการคุ้มครองและใช้เวลาสั้นเท่าที่จะเป็นไปได้เท่านั้น หากแต่ในทางปฏิบัติไม่ได้ทำตามนี้เพราะผู้ต้องขังส่วนใหญ่โดนขังเดี่ยวประมาณ 2-3 เดือน และมาตรฐานสากล ห้ามการเขียนตีและการทำงานกลางแจ้ง (กลางแดด) ในทุกกรณี เพราะนี่คือ การทรมานและการปฏิบัติต่อบุคคลที่ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี

ในทางปฏิบัติจะมีการใช้โทษตรวนเป็นการลงโทษอยู่เสมอ สำหรับนักโทษที่ถูกจำตรวนอยู่แล้ว ถ้าต้องโทษอีกก็จะมีเพิ่มน้ำหนักของตรวน ตามคำบอกเล่าของผู้ต้องขัง หนึ่งในสี่ของนักโทษต้องถูกจำตรวน ตรวนที่จำไว้ที่ข้อเท้าของนักโทษทำด้วยเหล็กและหนักประมาณ 2-5 กิโลกรัม

ถ้าเป็นผู้ต้องขังใหม่จะมีการ “ลงโทษต้อนรับ” โดยการจำตรวนเสมออยู่ประมาณ 2 ถึง 3 เดือน โดยไม่คำนึงถึงคำตัดสิน หรือความหนักเบาของคดี ตามนิยามของ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ การปฏิบัติที่เป็นระบบและต่อเนื่องดังนี้เทียบเท่ากับการทรมาน

ค. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและการแก้ไข

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (CCPR/CO/84/THA) ข้อที่ 16

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ได้สรุปไว้เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ว่า รัฐภาคีสมาชิกควรเร่งปรับปรุงสภาพเรือนจำเป็นอันดับแรกเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ ในการปฏิบัติต่อนักโทษ รัฐภาคีสมาชิกควรประกันว่าด้วยสิทธิของผู้ต้องขัง จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง สุขอนามัย การได้รับการรักษาพยาบาล และอาหารที่เพียงพอ การคุมขังควรได้รับการพิจารณาเป็นมาตรการสุดท้าย และควรมีมาตรการอื่นๆ เป็นทางเลือก การขังเดี่ยวเป็นระยะเวลานานควรได้รับการยกเลิกในทันที และควรให้การคุ้มครองผู้ต้องขังยาวชนเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้แยกการคุมขังจากผู้ใหญ่

สภาพความเป็นอยู่

เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการ ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของ องค์การสหประชาชาติ และสิทธิของผู้ต้องขังตาม พ.ร.บ.พระราชทัณฑ์ พ.ศ.2479

1. จัดหาอุปกรณ์สุขอนามัย โดยอย่างน้อยให้มี ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ผงซักฟอก สบู่และแชมพู ทุกๆ 1 – 2 เดือน
2. มีสิทธิที่จะได้รับอาหารที่ครบหมู่ทุกวัน
3. กลับเข้าห้องขังให้สายกว่า 17.30 น ตามที่ได้ประกาศไว้ที่เว็บไซต์ของเรือนจำกลางบางขวาง
4. ต้องรักษาไว้และปรับปรุงการฟื้นฟูสมรรถภาพและการทำงานของผู้ต้องขัง
5. ให้มีการใช้ห้องสมุดได้มากขึ้น
6. การบำบัดรักษาและตรวจตราผู้ต้องขังติดยาเสพติด

ความต้องการพิเศษของผู้ต้องขัง

กฎข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการ ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของ องค์การสหประชาชาติ กำหนดไว้ว่าต้องแยกการคุมขังตามลักษณะที่จำแนกไว้ (ผู้ต้องขังที่ได้รับการตัดสินแล้วและผู้ต้องขังที่กำลังรอพิจารณาคดี) ตามเพศ (ชายและหญิง) ตามอายุ และในบางกรณี ตามความเชื่อทางศาสนา หรือวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อให้มีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นในการนับถือศาสนาและการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

1. ชายที่เปลี่ยนเพศเป็นหญิง (ladyboys) ควรต้องอยู่ในหญิง
2. ควรจะให้ความสำคัญต่อความต้องการของชาวต่างชาติ ผู้ซึ่งมีประมาณ 600 คน ที่กลางบางขวาง ดังนี้
3. การได้รับรู้ถึงกฎระเบียบของและแนวทางปฏิบัติเพื่อขอรับพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งขณะนี้ไม่มีเป็นภาษาไทยเท่านั้น
4. มีสิทธิที่จะใช้โทรศัพท์
5. มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอบรม (เช่น เข้าชั้นเรียนภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ)
6. มีหนังสือพิมพ์และสิ่งตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ (เช่น บางกอกโพสต์) ภาษาพม่า และภาษาอื่นเท่าที่เป็นไปได้
7. มีสิทธิทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้ที่ไม่พูดภาษาไทย
8. ยกเลิกการแยกขังนักโทษประหารจากผู้ต้องขังทั่วไป

สภาพโดยเฉพาะสำหรับคุมขังนักโทษประหารชีวิต

ระหว่างที่นักโทษเด็ดขาดรอการประหาร นอกจากรอคอยชะตากรรม ที่ถูกกำหนดไว้แล้วอย่างทุกข์ทรมาน เขายังถูกปฏิบัติต่อแบบไร้มนุษยธรรมและไร้ศักดิ์ศรี เช่น ถูกจำตรวนตลอด 24 ชั่วโมง และการถูกรีดรอนสิทธิทั่วไปที่ผู้ต้องขังอื่นๆ ได้รับ

ก. การปรับปรุงที่ได้กระทำไปแล้ว

เส้นทางสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่แห่งราชอาณาจักรไทย โดย ประชามติ เมื่อเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2550 ไม่ได้มีโทษประหารไว้ในบัญญัติ ดังเช่น ฉบับก่อนครั้งปี พ.ศ. 2540

กฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตมีความสอดคล้องกับ “มาตรการประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษประหารชีวิต”

มาตรการประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษประหารชีวิต อนุมัติโดย ประชามติของ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ 2527/50 วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2527

1. ในประเทศที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การใช้โทษประหารชีวิต อาจจะใช้ได้ต่ออาชญากรรมร้ายแรง ทั้งนี้ให้เข้าใจว่า อาชญากรรมนี้จะ ต้องไม่เกินขอบข่ายของอาชญากรรม ที่กระทำโดยมีเจตนาประทุษร้าย เพื่อให้มีผลถึงชีวิต หรือเป็นอันตรายร้ายแรง
2. จะใช้โทษประหารชีวิตได้ก็ต่อเมื่อ ณ เวลาที่ประกอบอาชญากรรมนั้น มีกฎหมายใช้โทษประหารชีวิตอยู่ ทั้งนี้ให้เข้าใจว่า เมื่อเวลาล่วงเลยไป และมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ให้ศาลตัดสินพิพากษาลงโทษน้อย ลง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสงเคราะห์ผู้ต้องหา
3. บุคคลใดประกอบอาชญากรรมเมื่ออายุยังไม่ครบ 18 ปี ย่อมไม่ได้รับโทษ ประหารชีวิต และห้ามไม่ให้ใช้โทษประหารชีวิตนี้ ต่อหญิงมีครรภ์ หรือ เพิ่งคลอดบุตร หรือบุคคลที่เป็นโรคจิต
4. จะใช้โทษประหารชีวิตได้ก็ต่อเมื่อ ได้พิจารณาแล้วว่าความผิดของ ผู้ต้องหานั้น มีหลักฐานผูกมัดตัวผู้ต้องหาอย่างหนักแน่นและไม่มีคำ อธิบายความจริง ที่อาจจะเป็นอื่นไปกว่านี้
5. โทษประหารชีวิตนั้นให้กระทำหลังการตัดสินขั้นสุดท้ายโดยศาลสถิต

ยุติธรรม ที่มีอำนาจ หลังการพิจารณาคดีอย่างมีความยุติธรรมและโปร่งใส โดยใช้มาตรการประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษประหารชีวิต อย่างน้อยๆ ให้ถือมาตรา 14 ของ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้ง ให้คำนึงถึง สิทธิที่จะพึงมีพึงได้ของผู้ต้องสงสัย หรือ ผู้ต้องหาอาชญากรรม และ ต้องให้การช่วยเหลือทางด้านกฎหมายต่อผู้ต้องหาอย่างเพียงพอทุกชั้นตอน

6. บุคคลใดต้องโทษประหารชีวิตย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อศาลชั้นสูง และต้องจัดให้ชั้นตอน การยื่นอุทธรณ์มีผลใช้บังคับเป็นทางการ
7. บุคคลใดต้องโทษประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิที่จะขอภัยโทษ หรือขอลดหย่อนเวลาคุมขัง การอภัยโทษและลดเวลาขังให้ทำได้อัตโนมัติของโทษประหารชีวิต
8. ห้ามไม่ให้ตัดสินลงโทษประหารชีวิตต่อผู้ต้องหาระหว่างรอยื่นอุทธรณ์ หรือขณะที่คดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาลดโทษ หรืออภัยโทษ
9. ถ้าจำเป็นต้องใช้โทษประหารชีวิต ให้กระทำโดยมีการทบทวนน้อยที่สุด ไม่มีการใช้โทษประหารชีวิตกับหญิงมีครรภ์ ผู้ที่ประกอบอาชญากรรมในระหว่างที่ยังเป็นผู้เยาว์ ผู้ที่และป่วยเป็นโรคจิต นี่เป็นการสอดคล้องต่อข้อ 3 ของมาตรการป้องกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ประเทศไทยได้เข้าสู่ภาวะหยุดการกระทำชั่วคราวในการตัดสินลงโทษประหารชีวิต ระหว่างปี พ.ศ.2530 - 2538 เมื่อมีการพระราชทานอภัยโทษนักโทษประหารชีวิตทั้งหมด ซึ่งก็เป็นการสอดคล้องต่อมาตรการประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2514 เป็นต้นมา ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) นักโทษที่ถูกตัดสินประหารชีวิต จะมีสิทธินำคดีขึ้นศาลอุทธรณ์ได้โดยอัตโนมัติ ถ้านักโทษไม่ยื่นอุทธรณ์ด้วยตนเอง พนักงานอัยการจะส่งเรื่องไปยังศาล ทั้งนี้เป็นไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตราที่ 245 และยังสอดคล้องกับมาตรการประกันการคุ้มครอง ข้อ 6

การประหารชีวิต

ก่อนหน้าปี พ.ศ. 2478 วิธีการลงโทษประหารชีวิต คือการตัดหัว ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นยิงเป้า ซึ่งใช้กับนักโทษ 315 คน ตั้งแต่ พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา ในปี พ.ศ. 2546 ได้เปลี่ยนวิธีประหารชีวิตเป็นการฉีดสารพิษ ซึ่งเชื่อว่าเป็นการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมน้อยลงบ้าง ตาม ข้อ 9 ของมาตรฐานการประกันการคุ้มครองสิทธิฯ และไทยได้มีการประหารชีวิตนักโทษโดยวิธีการฉีดยาไปแล้ว 6 คน

เจ้าหน้าที่มีหน้าที่เตรียมห้องประหารชีวิต จัดหาเข็มฉีดยาและถ้วยที่ฉีดเข้าเส้นเลือดของนักโทษ เมื่อได้เวลา เจ้าหน้าที่จะให้พนักงานรักษาความปลอดภัยประจำที่ทุกสถานี อย่างตื่นตัวและระมัดระวัง เพื่อให้การประหารชีวิตเป็นไปอย่างถูกต้องและเรียบร้อย เมื่อทุกอย่างพร้อมแล้วจะนำผู้ต้องโทษเข้าห้องประหาร เพื่อให้นอนบนเตียงและมัดไว้กับเตียงเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดมีการต่อต้านทางกายอย่างรุนแรง นักโทษได้รับการฉีดยา 3 เข็ม เข็มแรกเป็นยานอนหลับ เข็มที่สองทำให้กล้ามเนื้อคลาย และเข็มที่สามเพื่อให้หยุดหายใจ มีการโต้แย้งว่าวิธีนี้ทำให้นักโทษทรมานน้อยที่สุด¹⁰

การประหารชีวิตทั้งหมดกระทำในห้องปรับอากาศ ณ ตึก 11 ของคุกบางขวางนักโทษจะไม่รู้เลยว่า วันใด เดือนใด หรือเวลาใดที่เขาจะโดนประหารชีวิต จะรู้ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่มารับตัวเขาไปจากห้องคุมขัง การปฏิบัติอย่างนี้เทียบเท่ากับการปฏิบัติที่โหดเหี้ยมและไร้มนุษยธรรม เพชฌฆาต เซาว์รัตน์ จารุบุญ แห่งคุกบางขวาง ผู้ยิงเป้านักโทษหลายสิบคนในช่วงที่ใช้การยิงเป้าเป็นนักโทษประหารชีวิต กล่าวถึงช่วงเวลานี้ในหนังสือของเขาเรื่อง “เพชฌฆาตคนสุดท้าย” ว่า

“เจ้าหน้าที่อื่นและผมเข้าไปในปี 1 เพื่อรับตัวนักโทษ ในบรรยากาศมีความเครียดเพราะนักโทษอื่นๆ กำลังสงสัยว่าเขาจะถูกนำไปประหารชีวิตด้วยหรือไม่ ผมไม่สามารถแสวงหาได้ว่านี่เป็นสิ่งที่ทำกันได้ง่ายๆ ผมและเพื่อนร่วมงานเดินผ่านนักโทษที่มีหน้าตาตื่นตระหนก จนกระทั่งมาถึงนักโทษที่เวลาของเขาหมดแล้ว เมื่อเราหยุดที่หน้าห้องขังห้องหนึ่ง นักโทษสองคนในนั้นมองเราด้วยสายตาที่ตื่นตระหนก พวกเขารู้ว่าต้องมีอะไรเกิดขึ้นแล้ว เพราะเมื่อเร็วๆ นี้ พวกเขาได้

10. ข้อมูลจาก ภารกิจของสหพันธสิทธิมนุษยชนสากลว่าด้วยโทษประหารชีวิตในเมืองไทย FIDH 2548

ถูกย้ายเข้ามาในห้องขังนี้ เราปล่อยให้เขาบอกเล่าเพื่อนร่วมห้องขัง ผู้ซึ่งหวาดกลัวแทนเขา” ในขณะนั้น นักโทษเด็ดขาดจะรู้ว่าความตายนั้น “อยู่ใกล้” เพราะเขาได้กินอาหารกลางวันเร็วกว่าปกติ 1 ชั่วโมง” การตัดสินใจประหารชีวิตกระทำทุกวันที่มีคำตอบเกี่ยวกับการขออภัยโทษมาถึง นักโทษต้องคอย 2-3 ปี ถึงจะได้รับคำตอบเกี่ยวกับการอภัยโทษ ซึ่งอาจจะมีผลให้โดนประหารชีวิตทันที หรือได้รับการลดโทษ

ข. สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษประหาร ณ ปัจจุบันนี้

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน CCPR/CO/84/THA

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้สรุปไว้เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ใน ข้อ 14. คณะกรรมการฯ ตั้งข้อสังเกตด้วยความห่วงใยว่า โทษประหารชีวิตไม่ได้จำกัดใช้ต่อ “อาชญากรรมร้ายแรง” เท่านั้น ตามความหมายในมาตราที่ 6 ย่อหน้า 2 และยังเอาโทษประหารชีวิตไปใช้กับอาชญากรรมค้ายาเสพติดด้วย คณะกรรมการแสดงความเสียใจที่รัฐบาลไทยยังไม่ได้ถอนข้อสงวนตามมาตรา 6 วรรค 5 ของสนธิสัญญา ทั้งๆ ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาปี พ.ศ. 2546 ว่าด้วยการห้ามใช้โทษประหารชีวิตกับบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ข้อที่ 16. คณะกรรมการฯ ไม่เห็นด้วยต่อการจำตรวนผู้ต้องโทษประหารชีวิต และต่อรายงานเกี่ยวกับการแยกขังเดี่ยวที่ยาวนาน

นักโทษประหารชีวิตไม่ได้รับอนุญาตให้พบกับผู้ต้องขังทั่วไปอื่นๆ พวกเขาถูกขังอยู่ที่ตึก 2 หรือ ตึก 5 ของคุกบางขวาง ซึ่งขณะนี้มีนักโทษประหารชีวิตอยู่ 746 คน กิจวัตรประจำวันของพวกเขาถูกจัดไว้อย่างละเอียด เพื่อป้องกันไม่ให้มีเวลาพบกับนักโทษอื่นได้ ดังต่อไปนี้

07.30 น. เปิดห้องขังและกินอาหารเช้า

12.30 น. อาหารกลางวัน

14.30 น. กลับเข้าห้องขัง

ระหว่างวันเยี่ยมคือวันอังคารและวันพฤหัสบดี พวกเขากลับเข้าห้องขังหนึ่ง ชั่วโมง หลังเวลาที่กำหนดไว้ พวกเขาใช้เวลาทั้งหมด 7 ชั่วโมงต่อหนึ่งวันที่อยู่นอกห้องขังได้ ไม่สามารถทำงาน ออกกำลังกาย หรือศึกษาร่วมกับผู้ต้องขังอื่น ไม่สามารถที่จะ “สอบลื่อนชั้นได้” และไม่สามารถเลื่อนชั้นได้เป็นเสื้อสีน้ำเงิน

ให้ญาติเยี่ยมได้สองครั้งต่ออาทิตย์ ในวันอังคาร และ วันพฤหัสบดี แต่ละครั้งไม่เกิน 45 นาที เวลาเยี่ยม 13.00 น - 13.45 น นักโทษเด็ดขาดต้องใส่โซ่ตรวนตลอดเวลา การปฏิบัตินี้ไม่สอดคล้องกับ ย่อหน้า 33 ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ที่กำหนดไว้ว่า “ไม่ให้ลงโทษโดยการใช้อุปกรณ์จำเช่น กุญแจมือ โซ่ เหล็ก และเชือกสำหรับใส่ให้คนไข้โรคจิต นอกจากนั้นห้ามไม่ให้ใช้ โซ่ หรือ เหล็ก เป็นเครื่องพันธนาการ”

ค. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

ข้อเสนอแนะตามสนธิสัญญา CCPR/CO/84/THA คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้สรุปไว้เมื่อวันที่ 8 ก.ค. 2548

ข้อ 14. รัฐองค์กรควรจะมีการทบทวน การใช้โทษประหารชีวิตต่อข้ออาชญากรรมยาเสพติด เพื่อที่จะลดจำนวนอาชญากรรมโทษประหาร รัฐองค์กรควรพิจารณาถอนข้อสงวน มาตรา 6 วรรค 5 ของ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยกติกาสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ 16. คณะกรรมการไม่เห็นด้วยต่อการจำตรวนต่อนักโทษประหารชีวิต และต่อรายงานเกี่ยวกับการขังเดี่ยวที่ยาวนาน

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา กฎหมายระหว่างประเทศประณามการใช้โทษประหารชีวิตโดยตลอดมา และดูเหมือนว่าจะเดินทางสู่การยกเลิกกฎหมายนี้ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2520 การประชุมสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ มีมติเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตดังนี้ “จุดมุ่งหมายที่ต้องทำเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตคือการลดจำนวนอาชญากรรมที่ต้องตัดสินด้วยโทษประหารชีวิต โดยสม่ำเสมอและเป็นระบบ เพื่อเป็นการปูทางไปสู่การยกเลิกการตัดสินประหารชีวิตในที่สุด”

คือ นอกเหนือไปจาก ปฎิญญาสากลงว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (2491) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (พศ. 2519) องค์การสหประชาชาติมีมติหลายครั้ง ให้มีการจำกัดและยกเลิกโทษประหารชีวิต

เมื่อปี 2532 มีการลงนามในพิธีสารเลือกรับฉบับที่สอง ของ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ว่าด้วยการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทุกกรณี ยกเว้นระหว่างสงคราม สมัชชาใหญ่สหประชาชาติลงมติเมื่อเดือนธันวาคม 2551 ให้หยุดยั้งการใช้โทษประหารชีวิตไว้ชั่วคราว

การยกเลิกเครื่องพันธนาการและการมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ต้องขังทั่วไป

กฎหมายไทยให้ใช้โซ่ตรวนได้ก็ต่อเมื่อ

1. เมื่อนักโทษเป็นอันตรายต่อผู้ต้องขังอื่น
2. เมื่อนักโทษเป็นอันตรายแก่ตัวเขาเอง
3. ในกรณีที่ผู้ต้องขังอาจหลบหนี

หมายเหตุ ไม่มีการล่ามโซ่ตรวนต่อนักโทษหญิง

ยกเลิกโทษประหารต่ออาชญากรรมยาเสพติด

ตามมาตราที่ 1 ของ มาตรการประกันป้องกันสิทธิของผู้ต้องโทษประหารชีวิต “ในประเทศที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การประหารชีวิตอาจจะใช้ได้ต่ออาชญากรรมร้ายแรง ทั้งนี้ให้เข้าใจว่า อาชญากรรมนี้จะต้องไม่เกินขอบข่ายของอาชญากรรม ที่กระทำโดยมีเจตนาประทุษร้าย เพื่อให้มีผลถึงชีวิต หรือเป็นอันตรายร้ายแรง”

การยกเลิกโทษประหารชีวิตต่ออาชญากรรมยาเสพติด จะมีผลให้จำนวนนักโทษเด็ดขาด ลดลงได้เกือบครึ่งหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่า จากนักโทษเด็ดขาด 758 คนเป็นอาชญากรยาเสพติดเสีย 390 คน นอกจากนี้ร้อยละ 72 ของนักโทษประหาร

ชีวิตเป็น ผู้ต้องขังคดียาเสพติด

การแยกลักษณะของนักโทษประหารตามความผิด

	ยาเสพติด	ฆ่าคนตาย/อื่นๆ	Total
ชาย	284	392	676
หญิง	69	14	83
รวม	353	406	759
เปอร์เซ็นต์ %	46.5	53.5	100

ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์

ในขณะที่บางประเทศซึ่งเลิกใช้โทษประหารชีวิตแล้ว แต่ยังมีเสียงสนับสนุนให้ใช้การลงโทษนี้กับอาชญากรรมที่โหดเหี้ยม เช่น การทำร้ายทางเพศต่อผู้เยาว์ การใช้โทษนี้กับผู้ต้องหาคดียาเสพติด ดูเหมือนจะเป็นการกระทำเกินต่อเหตุ ไม่มีประโยชน์ และโหดร้ายทารุณ เพราะผู้ต้องหา ยาเสพติดส่วนใหญ่ทำความผิดเป็นครั้งแรก และจะเป็นแค่เหยื่อ หรือคนที่เป็นสายรายย่อย ไม่ใช่พ่อค้ายาใหญ่

ความจริงก็คือ ทณฑสถานในเมืองไทยนั้นยังเต็มไปด้วยผู้ต้องขังคดียาเสพติด ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 57 ของผู้ต้องขังทั้งหมด เทียบเป็นจำนวนประชากรเท่ากับ 82,000 คน หนึ่งในสามของจำนวนนี้มีอายุต่ำกว่า 25 ปี¹¹ นี่เป็นสถิติจากผู้ต้องขังเด็ดขาดเท่านั้น ซึ่งเป็นการคาดคะเนแบบต่ำ ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้ต้องหาโดนขังก่อนถูกตัดสินความสักระยะเวลาหนึ่ง จึงมีการพิจารณาคดี โดยศาลชั้นต้น หลังจากนั้น ยังต้องใช้เวลาอีกสองสามปีเพื่ออุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์และสุดท้ายที่ศาลฎีกา

11. จากนักโทษต้องคดียาเสพติด ๘๑,๔๗๗ คน ผู้ได้รับพิพากษาเด็ดขาดแล้ว มีจำนวน ๒๔,๕๔๒ คนที่มีอายุ ๑๘-๒๕ ปี เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๒

จากปากคำของผู้ต้องขัง

การรอคอยที่ยาวนานและโหดร้ายเพราะกระบวนการยุติธรรมยืดเยื้อล่าช้า

ในเมืองไทยนักโทษประหารชีวิตนั้น จะมาจากครอบครัวที่ด้อยโอกาส ยากจน และได้รับการศึกษาน้อย เป็นส่วนใหญ่ ทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เต็มไปด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวง ตั้งแต่ถูกจับกุม จนถึงพิพากษาและความทุจริตเหล่านี้บ่อยครั้งเกิดขึ้นในคุกเอง ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังด้อยโอกาสเหล่านี้เสียเปรียบขึ้นอีก

กระบวนการยุติธรรมของเมืองไทยคือเหตุผลที่นักโทษที่ถูกตัดสินประหารชีวิตโดยศาลชั้นต้น ต้องรอความตาย หรือการปลดปล่อย ด้วยความหวาดกลัวเหมือนการจับฉลาก ทั้งนี้เพราะ กระบวนการอภัยโทษทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นการลดหย่อนโทษ หรือ การได้รับพระราชทานอภัยโทษ เหมือนการจับฉลาก หรือเกมการละเล่นที่โหดร้าย

ผู้ต้องขังคนหนึ่ง สมมุติชื่อว่า “จ” ถูกขังอยู่ที่คุกบางขวาง 18 ปี แล้ว ด้วยข้อหาฆ่าเสพติด ครั้งแรกเขาถูกตัดสินประหารชีวิต จากนั้นเมื่อปี 2539 ได้ลดโทษเป็นจำคุกตลอดชีวิต ต่อมาเมื่อปี 2543 ได้ลดโทษอีกครั้งเป็นจำคุก 40 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2549 ลดอีกเหลือ 33 ปี พ.ศ. 2549 ลดอีกเหลือ 29 ปี เจ็ดปีมาแล้วได้มีการขอพระราชทานอภัยโทษ ถ้าได้รับลดโทษครั้งสุดท้ายนี้ เขาอาจถูกปล่อยตัวพ่วงนี้หรือ อาจไม่ใช่

ความรู้สึกที่ว่า “กระบวนการยุติธรรมไร้สมรรถภาพอย่างสิ้นเชิง”

ในที่สุดแล้วนักโทษต้องเป็นทนายความให้ตัวเอง ขณะนี้อาจได้รับโทษจำคุกที่ยาวนาน พวกเขาใช้เวลามากเพื่อคิดทบทวนคดีของเขาเอง มีการเปรียบเทียบคดีของแต่ละคน มีการคิดคำนวณ การศึกษากฎหมาย และอ่านเอกสารมากมายเกี่ยวกับระบบยุติธรรม

“โดยทั่วไปแล้วพวกเขาจะบอกกับดิฉัน” ตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้าไปเยี่ยม ถึงการไร้สมรรถภาพของทนายความของเขา และสถานการณ์ทุจริตมิชอบที่มีอยู่ทั่วไป ในกระบวนการยุติธรรม

มีอยู่หลายกรณีที่หลังจากทนายว่าความให้จำเลยแล้ว ผู้ต้องขังที่ถูกพิพากษาแล้ว ต้องเขียนหนังสืออุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาเอง โดยมีเพื่อนร่วมห้องขังช่วยเขียน การที่ ผู้ต้องขังและเพื่อน ต้องเขียนหนังสือขอพระราชทานอภัยโทษเองและการเปรียบเทียบคดีของเขากับเพื่อนร่วมห้องขัง ทำให้เขาเข้าใจการทำงาน และความไม่เป็นเหตุเป็นผลของกระบวนการยุติธรรมของไทย นาย “ท” ถูกตัดสินจำคุก 45 ปี เพราะค้ายาเสพติดจำนวนเท่ากับนาย “ห” แต่ นาย “ห” ถูกตัดสินจำคุก 15 ปี เป็นตัวอย่างที่ดีว่า การตัดสินคดีบางคดี เป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่สมเหตุสมผลและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ในปี พ.ศ. 2550 ในการประชุม APCCA¹² เจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรมได้แสดงออกว่าไม่เชื่อถือระบบยุติธรรมของกระทรวงเอง โดยเสนอจะช่วยเหลือนุคคลบริสุทธิที่ถูกคุมขัง กระทรวงฯ ได้สั่งการให้กรมราชทัณฑ์ ทำการสำรวจผู้ต้องขังที่ยืนยันว่าตนบริสุทธิ์ โดยมีหลักฐานพร้อมเพรียง หลังจากมีการสัมภาษณ์และสอบสวน กรมราชทัณฑ์ ส่งรายชื่อผู้ต้องขังที่กรมราชทัณฑ์ คิดว่ามีได้กระทำความผิด ให้กับกระทรวงยุติธรรม แต่จนบัดนี้ก็ได้มีการคืบหน้าเกี่ยวกับการนี้แต่อย่างใด

คดียาเสพติดในคุกบางขวาง

นอกจากนี้ยังมีการเลือกที่รักมักที่ชัง โดยการให้สิทธิ ฆาตกร และนักโทษข้ามชั้น มากกว่า ผู้ต้องขังคดียาเสพติด ตัวอย่างเช่น กรมราชทัณฑ์ไม่อนุญาตให้นักโทษยาเสพติด เลื่อนชั้นเป็น เลื่อนชั้นน้ำเงิน ซึ่งทำให้การลดโทษสำหรับพวกเขาเป็นไปอย่างล่าช้า นอกจากนี้ ผู้ต้องขังคดียาเสพติดยังถูกปฏิเสธการลดโทษทั่วไป และการได้รับพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2547 มีน้อยรายที่ได้รับสิทธินี้ ใน พ.ศ. 2550 ผู้ต้องคดียาเสพติด ได้รับสิทธิลดเวลาขังได้ถึงหนึ่งในแปดของเวลาทั้งหมด

12. Asian and pacific conference of correctional administration

แต่ในขณะที่ ผู้ต้องขังคดีอุกฉกรรจ์ได้รับการลดเวลาขังถึงหนึ่งในสี่ จึงจะเห็นได้ว่า ผู้ต้องขังคดียาเสพติดถูกลงโทษมากที่สุด

ผู้ต้องขังคดียาเสพติดปัจจุบัน นาย “จ” พูดอยู่เสมอว่า “ผมน่าจะฆ่าคนเสียมากกว่า ป่านนี้คงจะได้ออกจากคุกแล้ว”

ในภาพรวม ผู้ต้องขังยาเสพติด จะมีอยู่ร้อยละ 57 ต่อประชากรทั้งหมด

ยาเสพติด	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
เสพติด				
เสพติด	702	479	1,181	1.45
มีไว้ในครอบครอง	5,873	1,643	7,516	9.22
เสพติด และมีไว้ในครอบครอง	5,688	1,116	6,804	8.35
ค้า	17,508	5,613	23,121	28.38
มีไว้เพื่อทำการค้า	35,077	6,704	41,781	51.28
อื่นๆ	840	234	1,074	1.32
รวม	65,688	15,789	81,477	80.97

ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ 31 มีนาคม พ.ศ. 2552

ความรู้สึกว่ามีเศษเสี้ยวแห่งอิสระภาพ

มีผู้ต้องขังหลายคนที่ไม่ได้นายมาจากคุกอื่นในเมืองไทย หรือจากในยุโรป บอกว่าอยากอยู่ที่นี้ นาย “ก” ย้ายมาจากบำบัดสำหรับผู้ต้องหายาเสพติด บอกดิฉันหลายครั้ง ว่า “ที่นี่เหมือนสวรรค์ เมื่อเทียบกับที่ที่ฉันย้ายจากมา” ผู้ต้องขังอีกคนหนึ่งย้ายมาจากในยุโรป พูดว่า “ที่นี่ไม่เหมือนกับคุกที่ผมเคยอยู่ ที่นี่มีต้นไม้ และมองเห็นท้องฟ้าด้วย ทำให้ผมมีความหวัง”

คุกกี้บางขวางมีการฆ่าตัวตายต่ำและผู้ต้องขังที่ย้ายมาจากคุกกี้อื่นในเมืองไทย หรือต่างประเทศ ต่างบอกว่าระบบที่นี่ทำให้พวกเขายังมีศักดิ์ศรีของความเป็นคน

ระบบคุกกี้ยุโรปนั้น มีแม่แบบมาจากคุกกี้สไตล์ แพนออฟติค ซึ่งถูกสร้างโดยเบิร์ทแทม มีจุดมุ่งหมายที่จะลดความเป็นมนุษย์และอัตตาของผู้ต้องขัง โดยมีการควบคุม และตรวจตราสอดส่องตลอดเวลา เพื่อเป็นการทรมานจิตใจมากกว่าการลงโทษทางกาย

สาระสำคัญของการลดความเป็นมนุษย์ คือการทำลายความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ต้องขัง โดยไม่ให้มีความไว้วางใจและความเป็นเพื่อน หรือความสามัคคีปรองดองฉันท์พี่น้อง ที่เมืองไทยผู้ต้องขังจึงรู้สึกคลายความเหงาและคิดว่ามีอิสระภาพมากกว่าอยู่ที่ยุโรป

อิสระภาพ อาจใช่ แต่ไม่เสมอไป มีความไว้นั่นเชื่อใจระหว่างผู้ต้องขัง มีเพื่อนที่เข้มแข็ง มีการปลุกผัก ผลไม้ เล่นฟุตบอลบนสนามหญ้า มีวงดนตรี และมีการคุยกันกับเพื่อน

แต่ไม่ใช่สำหรับนักโทษประหารชีวิต ผู้ซึ่งถูกจำตรวนตลอด 24 ชั่วโมง รอคอยการมีอิสระภาพจากการรอกคอย อย่างไรก็ตาม การถูกประหารชีวิต หรือลดวันคุมขัง จะไม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะอาจเป็นเหตุผลทางเสถียรภาพทางการเมือง หรืออื่นๆ ที่หยุดยั้งระบบการลดโทษไว้อย่างสิ้นเชิง

มีทางเดียวที่จะหยุดยั้งความทรมานของผู้ต้องขัง 759 คน ที่กล่าวมานี้ คือการผ่อนผันโทษประหารชีวิตของพวกเขาให้เป็นจำคุกตลอดชีวิต เพื่อที่เขาจะได้เริ่มมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกับผู้ต้องขังอื่น ในขณะเดียวกัน ควรมีการยกระดับความเป็นอยู่ในกลางบางขวาง ให้สูงขึ้น และสอดคล้องกับ มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

บทสรุป

ในหลายกรณี คุกกี้บางขวาง นั้น เป็นแบบอย่างที่ดีทางการให้สิทธิแก่ผู้ต้องขัง

มีส่วนที่ดีหลายอย่าง และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการนี้ น่าจะเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับจังหวัด การยินยอมให้นักโทษปกครองตนเองได้ตามควร อาจเป็นแม่แบบให้กับต่างประเทศได้ด้วย

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี แต่การปรับปรุงต่อไปจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าเลย สภาพการทำงาน เงินเดือน และการให้การอบรมทางด้านวิชาชีพ ต่อ เจ้าหน้าที่ทัณฑสถาน

ข้อปรับปรุงที่ต้องทำอย่างเร่งด่วน ได้แก่ เพิ่มอาหารครบหมู่ให้ได้สามมื้อต่อวัน จัดหาอุปกรณ์สุขอนามัยอย่างพอเพียง ให้ผู้ต้องขังมีงานทำและได้รับค่าตอบแทนและจัดหาโครงการการศึกษาอบรมให้ผู้ต้องขัง

ต้องหยุดการทรมาน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องทั้งทางกายและจิตใจ ต่อผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต

การจำกัดเวลา และการแยกขังเดี่ยวที่ยาวนานต่อนักโทษประหารชีวิต ขัดกันอย่างร้ายแรงต่อสิทธิมนุษยชน ทั้งต่อกฎหมายไทยและต่อกฎบัตรระหว่างชาติหรือภูมิภาค เช่น มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ก็ได้ห้ามการกระทำดังกล่าวไว้แล้วอย่างเคร่งครัด

โทษประหารชีวิต นั้นเป็นการริดรอนสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ของบุคคล ดังปรากฏในมาตรา 3 ของ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประกาศใช้เมื่อเดือน ธันวาคม 2491 ดังนั้น ควรยกเลิกโทษประหารชีวิตเสียโดยไม่มีเงื่อนไข ในสถานการณ์เหล่านี้ที่

1. ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างร่างและนำเสนอรายงานฉบับที่สอง ต่อ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และที่สำคัญยิ่งประเทศไทยมีผู้แทนเป็นประธานคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งจะต้องมีการเสนอรายงานสิทธิมนุษยชนของประเทศภายใต้กลไก UPR (Universal Periodic Review)
2. ใกล้ถึงเวลาที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ

จะทำการตรวจสอบประเทศไทย ตามหมายกำหนดการ

3. ประเทศไทยมีผู้แทนด้านสิทธิมนุษยชนในอาเซียนและมีการตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนของอาเซียนขึ้นที่เรียกว่าคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน(AICHR)ละกำลังจะเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ.2563
4. การที่จะมีประชาคมอาเซียนและสหภาพยุโรปเริ่มมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดขึ้น
5. มีจำนวนชาวต่างประเทศมากขึ้นในไทยประเทศไทยควรคำนึงถึงข้อเสนอแนะขององค์กรสหประชาชาติ ข้อที่ว่า “ควรห้ามการจำตรวน และยกเลิกโทษประหารชีวิต” ถ้าทำได้ ไทยจะเป็นประเทศแรกในภูมิภาคอาเซียนที่ยกเลิกโทษประหารชีวิต หลังจากประเทศฟิลิปปินส์ และกัมพูชา และไทยยังจะเป็นผู้นำทางด้านสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศอาเซียนด้วยกัน สิ่งนี้จะเป็นตัวบ่งชี้ ถึงศักยภาพของไทยในการพัฒนาประเทศ

“ผู้ต้องขังที่ถูกจำตรวนตลอดเวลาในคุก”

3. สภานักโทษในคุกบางขวาง

คณะผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์นักโทษประหารชีวิตและอดีตนักโทษประหารชีวิตจำนวน 12 คน

(1) การเยี่ยมนักโทษประหารชีวิต

การเยี่ยมนักโทษประหารชีวิตที่คุกบางขวาง กำหนดให้เยี่ยมอาทิตย์ละ 2 วัน วันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 13.00 น. ระยะเวลาในการเยี่ยม 45 นาที การเยี่ยมอยู่ในห้องที่เป็นทางเดินยาวมีกระจกและลูกกรงกั้นระหว่างนักโทษกับผู้เข้าเยี่ยมประมาณ 1 เมตร โดยใช้โทรศัพท์พูดคุย หลังจากที่มีการจับกุมผู้ค้ายาเสพติดได้หลายรายให้ข้อมูลเชื่อมโยงถึงนักโทษในเป็นผู้สั่งการ การเยี่ยมนักโทษจึงมีมาตรการที่เข้มงวดมากขึ้น โดยมีประกาศของคุกบางขวางสำหรับผู้มีสิทธิเข้าเยี่ยมนักโทษนั้นต้องเป็นญาติเท่านั้น ทำให้บุคคลที่เป็นที่รู้จักนักโทษที่ไม่ใช่ญาติมีความยากลำบากในการเข้าเยี่ยมเป็นอย่างมาก “การเยี่ยมญาติในแต่ละวันจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนเฝ้ารอ นอกจากได้พบพูดคุยรู้ความเคลื่อนไหวภายนอกแล้วที่สำคัญสิ่งของและเงินที่ญาติฝากจะทำให้การใช้ชีวิตในสุขสบายขึ้น แต่ถ้าไม่มีญาติมาเยี่ยมก็ลำบาก แรกๆ ญาติมักมาเยี่ยมบ่อยแต่พอนานเข้าก็เดือนละครั้งสุดท้ายปีละ 2 ครั้ง คนที่มีเมียแล้วต้องเขามาอยู่ที่นี่คุกก็น่าจะบอกต่อๆ กันว่าให้ทำใจเพราะเมียไปมีผัวใหม่แน่นอน ผู้ต้องขังที่ถูกติดคุกนานๆ จึงทำใจ”¹³

(2) ความแออัดของนักโทษ

ห้องขังของคุกบางขวางขนาด 6X8 เมตร ซึ่งจุคนได้ 43 คน “การนอนในเรือนนอนนั้นแต่ละคนจะมีที่ของตนเองขนาด 0.7-0.8 ตารางเมตร หมอน ผ้าห่มที่นอนมีพร้อม เวลานอนจะนอนสองฝั่งหันเท้าเข้าหากัน พื้นที่ตรงกลางที่ว่างจะเป็นที่นอนของผู้ช่วยเจ้าหน้าที่จะมีพื้นที่กว้างหน่อย ไฟฟ้าจะเปิดตลอดเวลาไม่มีการดับไฟเพื่อความปลอดภัย”¹⁴ ความเป็นอยู่ที่แออัดในนั้นเป็นการขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 10 ที่กล่าวว่า

13. อดีตนักโทษประหารชีวิตต่อมาได้รับการลดโทษถูกคุมขังในกลางบางขวางเป็นเวลา 32 ปี

14. อดีตนักโทษประหารชีวิตต่อมาได้รับการลดโทษถูกคุมขังในกลางบางขวางเป็นเวลา 34 ปี

บุคคลทั้งปวงที่ถูกกลั่นแกล้งหรือจะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

(3) การตีตรวนนักโทษ

นักโทษประหารชีวิตจะถูกตีตรวนตลอด 24 ชั่วโมง “การใช้ชีวิตประจำวันลำบากและในการตีตรวนนั้นใช้การเชื่อมติดกันเวลาที่เชื่อนั้นประกายไฟจะกระเด็นทำให้เกิดเป็นรอยแผลเป็นซึ่งนักโทษส่วนใหญ่ที่ถูกตีตรวนมักจะเป็นรอยแผลเป็น” ผู้ศึกษาเห็นว่าคุกบางขวางเป็นความมั่นคงสูงย่อมมีระบบรักษาความปลอดภัยอย่างดี การตีตรวนนักโทษประหารชีวิตตลอดเวลาเป็นเรื่องที่เกินความจำเป็นและเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 4 ที่กล่าวว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” และขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 10 เป็นเรื่องตลกมากนักโทษต้องอยู่ในห้องขังอยู่แล้วแต่ต้องใส่ตรวนอีกผมว่ามันยิ่งกว่าสัตว์ใส่ตรวนแล้วยังต้องนอนภายในห้องขังอีก¹⁵

(4) ช่องว่างระหว่างนักโทษยากจนและไม่มีญาติ กับนักโทษมีเงิน

อดีตนักโทษและนักโทษในปัจจุบันมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในเรื่องอาหาร น้ำดื่ม หรือสิ่งอำนวยความสะดวกของคุกบางขวางนั้นค่อนข้างดีและมีพร้อม แต่คณะผู้ศึกษาพบความจริงที่น่าสนใจว่าสภาพการใช้ชีวิตในระหว่างนักโทษที่ไม่มีเงินกับนักโทษที่มีเงินนั้นแตกต่างกันเหมือนกับสังคมภายนอก นักโทษที่มีเงินสามารถหาความสะดวกสบายได้ในเรื่องของกินของใช้ นักโทษที่ไม่ชอบอาหารของเรือนจำจัดให้สามารถที่จะซื้ออาหารจากร้านสวัสดิการประจำแดนได้ และสำหรับอาหารในคุกบางขวางนักโทษสามารถซื้อวัตถุดิบมาประกอบอาหารเองจากร้านได้ “ความเป็นอยู่ของผมในจึงไม่ค่อยลำบากเรื่องอาหารการกิน ส่วนใหญ่ก็จะซื้อกินเองและได้ช่วยเหลือนักโทษที่ขาดแคลนไม่มีญาติเยี่ยมหรือ

15. อดีตนักโทษประหารชีวิต คดียาเสพติด ต่อมาได้รับการลดโทษ ถูกคุมขังเป็นเวลา 26 ปี

ไม่มีเงิน”¹⁶ ระบบในกำหนดให้นักโทษแต่ละคนมีบัญชีเงินฝากของตนเองโดยไม่จำกัดจำนวนแต่สามารถนำมาใช้ได้วันละไม่เกิน 200 บาทและใช้ในลักษณะบัตรเงินสด นักโทษสามารถซื้อสินค้า เช่น สบู่ ยาสีฟัน และอาหาร สำหรับคนที่ไม่มีเงินนั้นก็จะใช้วิธีการบริการชักผ้า นวดให้กับนักโทษที่มีเงิน ญาติส่วนใหญ่ไม่เข้าใจว่าทำไมอยู่ในคุกยังต้องใช้เงินอีก “มาแต่ละครั้งต้องซื้อของเยี่ยมและฝากเงินเอาไว้ให้ใช้ครั้งละ 2,000 บาทไหนจะค่าเดินทางลงมาครั้งหนึ่งก็ต้องมีเงินอย่างน้อย 5,000 บาท เมื่อก่อนไปเยี่ยมลูกบ่อยเดี๋ยวนี้ครั้งปีครั้งหนึ่งเพราะไม่ค่อยมีเงิน”¹⁷

เสื้อผ้า หรือชุดนักโทษจะใช้เมื่อนักโทษออกมาภายนอกเท่านั้น สำหรับในแล้วนักโทษสามารถใส่เสื้อผ้าของตนเองที่ญาติเอามาฝากได้ ยกเว้นกางเกงขายาวเท่านั้นที่ห้ามใส่ เครื่องใช้ส่วนตัว เช่น สบู่ ยาสีฟัน ยาสระผมต้องหามาเอง ส่วนใหญ่ก็จะซื้อหรือปีหนึ่งมูลนิธิปอเต็กตึ๊งก็จะเอามาแจกให้ครั้งหนึ่ง

คณะผู้ศึกษาเห็นว่าแม้ว่าระบบนี้จะทำให้นักโทษมีโอกาสที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแต่ก็เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นได้เช่นเดียวกัน แต่จะทำไมอะไรที่จะให้นักโทษที่ไม่มีเงินและไม่มีญาติมาเยี่ยมได้มีโอกาสและได้รับสิทธิพิเศษเช่นเดียวกันกับนักโทษอื่นๆ ที่มีเงินและสภาพในเรื่องอาหารก็ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษแห่งสหประชาชาติที่กล่าวว่า ผู้ต้องโทษทุกคนจะต้องได้รับจัดหาอาหารให้ตามเวลาอาหารปกติด้วยคุณค่าทางอาหารที่พอเพียงกับสุขภาพและกำลังกายอย่างมีคุณภาพ น้ำดื่มก็ควรจะมีให้แก่ผู้ต้องโทษให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ต้องโทษตลอดเวลา

(5) การขังเดี่ยว

ในการขังเดี่ยวนั้นมี 2 แบบ คือ ประเภทแรกเรียกว่า “ขังแดง” ขังแดงเป็นการขังนักโทษห้องขังอยู่ที่แดน 1 เป็นห้องขังที่บีบประตูล็อกไว้ขังนักโทษที่กระทำความผิดใน แต่ปัจจุบันขังแดงไม่มีการปฏิบัติแล้ว แต่ขังเดี่ยวยังคงมีอยู่ในแดน 10 รูปแบบของขังเดี่ยวนั้นจะเป็นห้องขังประมาณ 1 – 2 เมตร ห้องเรียงเป็นแถว ห้องขังเดี่ยวนี้อาจจะเอาไว้คุมขังนักโทษที่กระทำความผิดในคุก ถึงแม้ว่า

16. อดีตนักโทษประหารชีวิตคดีฆ่าต่อมาได้รับการลดโทษถูกคุมขังในกลางบางขวางเป็นเวลา 16 ปี

17. แม่นักโทษประหารชีวิต เรือนจำกลางบางขวาง

ความคิดเห็นของนักโทษส่วนใหญ่จะเห็นว่าควรมีการขังเดี่ยวเพราะนักโทษบางคนที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดโดยนิสัยชอบทำตัวเกรใน นักโทษบางคนชอบที่จะถูกล่ามตรวนใหญ่ๆ ชอบเดินลากเสียงดังๆ ให้มีความรู้สึกว้าๆ ซ้ำๆ ใหญ่ๆ แต่การขังเดี่ยวจะต้องกระทำตามหลักสากลด้วย

(6) การรักษาพยาบาล

สภาพโรงพยาบาลและการรักษาพยาบาลใน สภาพปัญหา คือ หมอไม่เพียงพอ แม้ว่าที่ผ่านมาจะได้นักโทษที่เป็นหมออยู่ 2-3 คนในการช่วยรักษาและผ่าตัดแต่บุคลากรที่เป็นหมอนั้นมีเพียงคนเดียวเพราะหมอที่เป็นนักโทษนั้นก็เป็นผู้ช่วยแพทย์ การรักษาโดยเฉพาะโรคฟัน หากจะรักษาเนื่องจากโรงพยาบาลในคุกบางช่วงไม่มีหมอแต่ที่โรงพยาบาลของราชทัณฑ์มีหมอพร้อม เวลาจะรักษาต้องออกมาข้างนอกซึ่งก็ยุ่งยาก ต้องรอให้ผู้คุมว่าง จึงต้องรอ แต่ทั้งที่หมอจากโรงพยาบาลของกรมราชทัณฑ์ควรเข้าไปรักษาในแทนที่จะให้นักโทษออกมาซึ่งจะสะดวกกว่า¹⁸ การขาดแคลนหมอจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก หมอทางด้านจิตเวช นั้นขาดแคลนมากทั้งที่คนที่อยู่ภายในมีปัญหาสภาพทางจิตกันมาก

(7) การเตรียมผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ

ถึงแม้จะมีการเตรียมผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษอยู่บ้างแต่ก็เป็นไปอย่างไม่จริงจังนักส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าจะต้องเตรียมตัวออกมาเผชิญกับสังคมด้วยตนเอง "วันที่ผมออกมาวันแรกผมนั่งอยู่ประตูทางออกเกือบทั้งวันไม่รู้ว่าจะไปไหน ไปสมัครงานที่ไหนพอรู้ว่าออกมาจากคุกก็ไม่มีใครรับต้องปิดบังกว่าจะได้งาน" การเตรียมความพร้อมเพื่อให้นักโทษได้ออกมาใช้ชีวิตได้นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากรวมถึงการเตรียมสังคมให้มีความพร้อมในการยอมรับและเปิดโอกาสในการทำงานด้วยดังนั้น นอกจากอดีตนักโทษได้รวมกลุ่มและช่วยเหลือกันเองแล้วรัฐต้องมีหน้าที่ในการดูแลในระยะเริ่มต้นเพื่อให้นักโทษได้ออกไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติทั่วไป

18. อดีตนักโทษที่เคยเป็นผู้ช่วยแพทย์ในเรือนจำกลางบางขวาง

4. ทณฑสถานหญิงกลาง และหญิงจังหวัดเชียงราย

ปัญหาสำคัญของผู้ต้องขังหญิงคือ จำนวนผู้ต้องขังที่ล้นเกินความจุของเรือนจำ ซึ่งจะเห็นชัดเจนจากที่นอนในเรือนนอนซึ่งต้องเบียดเสียดกันอย่างมาก ไม่ว่าในห้องขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ หากเป็นห้องขนาด 12x19 เมตร จะนอนกันประมาณ 180-200 คน หากเป็นห้องขนาด 6x8 เมตร จะนอนกันประมาณ 90-100 คน

ห้องหนึ่งจะนอนกันหลายแถวหันเท้าชนกันและนอนสลับพื้นปลา คนหนึ่งเฉลี่ยแล้วจะมีพื้นที่ในการนอนประมาณ 1-1.5 ฟุต แล้วแต่ความหนาแน่นของผู้ต้องขัง ในแต่ละช่วง การนอนที่เบียดเสียดกันเช่นนี้ยังนำไปสู่การกระทบกระทั่งทะเลาะกันบ่อยครั้ง แต่โดยส่วนใหญ่จะไม่ทะเลาะกันในห้อง แต่จะเก็บไปคิดบัญชีกันในตอนกลางวัน เนื่องจากหากทะเลาะกันในเรือนนอนจะถูกลงโทษทั้งห้อง เช่น การปิดพัดลมให้ร้อน ภายในห้องจะมีหน้าต่าง เหล็กดัด มุ้งลวดกันยุง และมีพัดลมเพดานหลายตัว กระนั้นก็ยังไม่ค่อยเพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขังที่แออัด นอกจากนี้หลายครั้งยังปิดพัดลมหลังเที่ยงคืน โดยให้เหตุผลว่าอากาศไม่ร้อนมากและเป็นการประหยัดไฟฟ้า

ผู้ต้องขังจะได้ฟูกบางๆ สำหรับปูนอน หมอน และผ้าห่มบางๆ แต่ละคนจะต้องดูแลความสะอาดเครื่องใช้ของตัวเอง ซึ่งหากมีเงินจะสามารถจ้างซักผ้าได้ แต่หากไม่มีเงินจะต้องซักเองซึ่งเป็นเรื่องยากลำบาก เนื่องจากน้ำมีจำกัด รวดตากผ้าก็มีจำกัดมาก และต้องคอยเฝ้าไม่ให้โดนขโมย

สำหรับนักโทษที่ช่วยเจ้าหน้าที่ทำงาน มีความประพฤติดี ไม่มีเรื่องมีราว จะได้รับคัดเลือกให้ได้นอนในที่สบายกว่า ในห้องเล็กที่นอนกันเพียง 15-16 คน ที่นอนเป็นฟูกหนา ได้ควิพิเศษไม่พร้อมคนอื่น ทำให้ได้แยกเวลาเข้าส้วม หรือกินข้าว ทำให้ไม่ต้องไปแย่งกับใคร กรณีเช่นนี้เกิดขึ้นกับบางคนในช่วง 2-3 ปีก่อนพ้นโทษ

การอาบน้ำ เป็นกิจวัตรที่อดีตผู้ต้องขังบางคนถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหน็ดเหนื่อย และสร้างความเครียดมากที่สุดแห่งวัน เนื่องจากต้องแย่งชิงน้ำซึ่งมีอยู่ค่อนข้างจำกัดกับผู้ต้องขังคนอื่น ที่สำคัญ คือการจำกัดเวลาขณะอาบน้ำ หากอาบเป็นขันจะมีการกำหนดไม่เกิน 10 ขัน หากอาบฝักบัว ซึ่งหมายถึงท่อพีวีซียาวๆ แล้วเจาะรูเป็นช่วงๆ จะมีเวลาอาบเท่ากับการนับ 1-30 โดยทุกครั้งจะมีผู้ต้องขังที่ได้รับเลือกเป็นผู้นับและคอยเปิด-ปิดน้ำ

อดีตผู้ต้องขังรายหนึ่งเล่าว่า หากลงมาอาบน้ำช้า น้ำในอ่าง (อ่างซีเมนต์ยาว) จะเหลือน้อย จนต้องหาวิธีดัก โดยการนำแกลลอนน้ำมันมาตัดครึ่ง(เหมือนที่โกยผง) ทำเป็นอุปกรณ์ดักน้ำแทนขันซึ่งไม่สามารถดักได้

สำหรับ**ห้องน้ำ**มีเพียงพอต่อการใช้งาน โดยเฉพาะห้องน้ำด้านนอกเรือนนอนที่มี 7-8 ห้องกระจายตามจุดต่างๆ มีการจัดเวรทำความสะอาดทุกวัน ขณะที่ห้องน้ำในเรือนนอนมีจำนวนน้อย บางครั้งอาจต้องต่อคิวนานราวครึ่งชั่วโมง

ลักษณะของห้องน้ำจะไม่มีประตู เป็นเพียงการก่อกั้นซีเมนต์สูงประมาณสองฟุต ขนาดเท่าที่เมื่อผู้ต้องขังนั่งลงบนห่อห่านจะโผล่มาแต่หัว อดีตผู้ต้องขังกล่าวว่าในตอนแรกต้องปรับตัวกับส้วมชนิดเปิดเผยนี้อยู่นานพอสมควร ขณะที่เรือนจำเชียงรายนั้นมีการสร้างเรือนนอนใหม่ทำให้ระบายความแออัดไปได้ระดับหนึ่ง มีห้องน้ำใหม่ที่สะอาดและเพียงพอกว่าส่วนกลาง

เรื่อง**อาหาร**นั้นมีการพัฒนาขึ้นมากในเรื่องความสะดวก อดีตผู้ต้องขังกล่าวว่า เมื่อ 10 ปีที่แล้ว ข้าวแทบกินไม่ได้ เป็นข้าวแดงที่มีขี้ทรายปน และแข็งมาก บางทีเจอหนอนอยู่ในข้าว เช่นเดียวกับกับข้าวที่ก็แทบกินไม่ได้ ต้มปลาทูน้ำดำเหมือนน้ำท่าระบายน้ำ เนื่องจากไม่ควักไส้ออก ปัจจุบันปรับปรุงดีขึ้น ใช้ข้าวขาว สะอาด แต่รสชาติอาหารไม่อร่อย ทำให้ไม่ค่อยมีใครกิน กรณีของคุณเชียงราย ผู้ต้องขังเล่าว่าอาหารรสชาติแย่มาก ผัดผักก็ใช้ผักที่เกือบเน่า และไม่เคยเจออาหารทะเลเลย ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่มีเงิน จะซื้ออาหารรับประทานเอง เพราะในคุกก็มีร้านอาหาร ร้านค้าสวัสดิการไว้บริการ แต่ราคาแพงกว่าข้างนอก เช่น มะเขือเปราะ 4 ลูก 10 บาท , ฝรั่ง 2 ลูก 30 บาท, ผักชี 1 ต้น ต้นหอม 1 ต้น

ราคา 10 บาท ใครมีแต่กระดุกขาย 30 บาท

ของใช้ต่างๆ ส่วนมากผู้ต้องขังต้องซื้อเอง แม้จะมีการแจกของปีละ 1-2 ครั้งจากบริษัท หรือบุคคลที่ต้องการบริจาค ราคาของใช้ต่างๆ ก็แพงกว่าท้องตลาด มีการขายเกินราคา และเวลามีของแถมก็ไม่นำมาให้ลูกค้า หากผู้ต้องขังร้องเรียนก็จะโดนแกล้งไม่เอาสินค้าที่ต้องการมาขาย หรืออาจถูกย้ายไปที่อื่นเลย

สำหรับการซื้อขายในนั้น ผู้ต้องขังจะมีบัญชีของตนเองที่ญาติภายนอกนำเงินมาฝากไว้ให้ ผู้ต้องขังสามารถเบิกได้สูงสุดวันละไม่เกิน 200 บาทในรูปของคูปอง ซึ่งจะมีอายุการใช้งานเพียงครึ่งวัน หลังจากนั้นจะไม่สามารถใช้ได้และไม่สามารถนำคืนได้ ผู้ต้องขังบางรายร้องเรียนว่าน่าจะสามารคืนได้ เนื่องจากใช้ซื้อของไม่ทัน เพราะคนต่อแถวซื้อสินค้ากันยาวมาก และทำให้ประสบกับภาวะ “เงินบูด” อาจเป็นที่สงสัยว่า คนที่ไม่มีเงินนั้นจะอยู่ได้อย่างไร ผู้ต้องขังที่ไม่มีญาติฝากเงิน หรือขอให้ ก็สามารถทำงานรับจ้างผู้ต้องขังรายอื่น เช่น ซักผ้า ปั่นบวด ถอนผมหยอก ฯลฯ

นอกจากนี้ผู้ต้องขังที่ต้องโทษเด็ดขาดยังมีรายได้จากการทำงาน โดยมีโรงงานให้เลือกทำงาน เช่น เย็บผ้า ตัดซีด้าย ถักโคเซ ฯลฯ มีเงินปันผลรายเดือน แม้ไม่มากนักเมื่อเทียบกับเวลาทำงานหลายชั่วโมงติดต่อกัน แต่ก็พอให้มีเงินใช้จ่ายเล็กๆ น้อยๆ

สำหรับผู้ทำงานในโรงงาน จะไม่ค่อยมีเวลาออกกำลังกายไม่เหมือนผู้ต้องขังที่ยังไม่เด็ดขาด จะมีเวลารว่างเยอะกว่า และสามารถเลือกกิจกรรมการออกกำลังกายได้หลากหลาย เช่น มีการเต้นแอโรบิก โยคะ ไทเก๊ก

การลงโทษ ในอดีตจะมีการลงโทษรุนแรงเรียกว่า “ขังชอย” เป็นการขังเดี่ยวในห้องขนาดเล็กทั้งวัน ทั้งคืน แต่ยกเลิกมานานกว่า 5-6 ปีแล้ว เพราะมีกรณีที่นักโทษโดนขังชอยใช้เลื่อยชั้นในผูกคอตาย อดีตผู้ต้องขังเล่าว่าเป็นนักโทษรัสเซียซึ่งทำผิดด้วยการเอากรรไกรตัดเล็บขึ้นเรือนนอน ซึ่งผู้คุมถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงในการนำสิ่งของขึ้นไปบนเรือนนอน แม้แต่ยาอมก็ห้ามนำเข้า อย่างไรก็ตามรายละเอียดในการขังชอย คือ จะได้กินอาหารวันละมื้อ ซีฟู้ดถึงแมลง 7 วันถึงจะได้

อาบนํ้า 1 ครั้ง

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลอีกว่า ราว 10 กว่าปีก่อน มีการลงโทษถึงขั้นทำร้ายร่างกาย บทลงโทษในยุคก่อนจะเป็นไปตามอำเภอใจของผู้คุม เช่น เอาเตารีดนาบ, เอาหม้อสตรึมร้อนมาวางบนหลัง, เอาเข็มขัดฟาด, เอาซี่ราด, ให้ยืนตากแดดกลางสนามทั้งวัน แต่ปัจจุบันไม่มีการลงโทษเช่นนั้นแล้ว เพราะถูกร้องเรียนและราชทัณฑ์คำนึงถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การลงโทษที่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่ารุนแรงในปัจจุบันคือ “การตัดขั้น” ความผิดที่น่าจะเป็นความผิดเล็กน้อยเช่น ทะเลาะกัน นักโทษก็มักจะถูกตัดขั้นจาก “ขั้นดี” เป็น “ขั้นเลว” เลย ซึ่งมีผลให้ไม่ได้รับการพิจารณาเรื่องอภัยโทษ

ตัวอย่างการลงโทษที่พบได้ในปัจจุบัน คือ ล้างท่อ ล้างส้วม กวาดถนน กักบริเวณในเรือนนอน ห้ามเยี่ยมญาติ ส่วนที่พบบ่อยที่สุด คือ การทำโทษโดยให้ออกกําลังกาย เช่น วิ่งรอบสนาม สก๊อตจ๊ำ ฯลฯ

สำหรับเรื่อง**การคลอดบุตร**ใน แม่ลูกอ่อนจะถูกจัดให้อยู่ในที่พิเศษ และสามารถมาให้นมลูกได้ในตอนกลางวัน เด็กที่เริ่มโตหน่อยจะนำไปไว้ที่ห้องเลี้ยงเด็ก ซึ่งจะมีพี่เลี้ยงเด็กคอยดูแล ทางเรือนจำอนุญาตให้เด็กอยู่ในคุกได้จนอายุ 3 ปี จากนั้นจะส่งให้ญาติ กรณีไม่มีญาตินำไปเลี้ยง จะถูกส่งต่อไปยังกรมประชาสงเคราะห์ หรือโบสถ์ หน่วยงานที่รับไปจะพาเด็กมาเยี่ยมทุกเดือน ยกเว้นโบสถ์คริสต์ที่พาเด็กๆ กลับมาเยี่ยมแม่แทบทุกสัปดาห์ พร้อมทั้งเข้ามาช่วยเหลือแจกของใช้ รวมถึงให้คำปรึกษาด้านชีวิตกับผู้ต้องขัง ทำให้มีผู้ต้องขังจำนวนมากเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์

ส่วนการบันทึกการเกิดนั้นจะบันทึกว่าเกิดที่โรงพยาบาลที่ทำคลอด อดีตผู้ต้องขังระบุอีกว่า ในอดีตนักโทษประหารชีวิต คลอดบุตรที่โรงพยาบาลก็ต้องกลับทันที ทั้งที่แพทย์บอกให้อยู่พักฟื้นที่โรงพยาบาลก่อน บางคนวางยาสลบยังไม่ทันฟื้นก็นำตัวกลับแล้ว จากนั้นจะนำไปไว้ที่เรือนพยาบาล ซึ่งต้องดูแลตัวเองเป็นหลัก ผิดกับเรือนจำจังหวัดเชียงราย นักโทษประหารชีวิตที่ไปคลอดบุตรยังโรงพยาบาล

สามารถพักฟื้นที่โรงพยาบาลได้ 2-3 วัน

การรักษาพยาบาล ในอดีตเป็นที่ร่ำลือว่าเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลนั้นดูมาก และไม่ค่อยเอาใจใส่ผู้ต้องขัง บางครั้งก็พูดจาหยาบคาย ถูกผู้ต้องขัง ส่วนมากแพทย์จะเข้ามาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง นอกจากนั้นจะให้พยาบาลเป็นผู้ดูแล ซึ่งโดยมากก็จ่ายยาเพียงยาพาราเซตามอลเป็นหลัก ถ้าผู้ต้องขังเป็นโรคประจำตัวจะต้องจ่ายเงินซื้อยาเอง โดยทางเรือนจำจะเป็นผู้ส่งยาให้ และต้องเบิกตัวไปกินที่โรงพยาบาลในเรือนจำ ผู้ต้องขังไม่สามารถเก็บยาไว้กินเองได้ หากพบว่าเก็บไว้เองแม้เพียงเม็ดเดียว ก็จะถูกโดน “ตัดชั้น” ทันที

การติดต่อโลกภายนอก ในอดีตการติดต่อกับโลกภายนอกเป็นเรื่องยากลำบากอย่างยิ่ง ผู้ต้องขังสามารถเขียนจดหมายได้คนละ 15 บรรทัด หากเขียนเกินจะถูกฉีกทิ้ง ส่งได้อาทิตย์ละ 1 ครั้ง แต่ก็พบว่าบางฉบับ 3 เดือนยังไม่ถึงผู้รับ เนื่องจากตกค้างอยู่ที่เจ้าหน้าที่ ซึ่งผู้ต้องขังไม่มีสิทธิทวงถาม บางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่พอใจตรวจก็นำจดหมายเอาไปใส่ปื๊ดเผาทิ้ง ไม่มีการแจ้งนักโทษว่าส่งแล้วหรือยัง นอกจากนี้ญาติเขียนมาบางทีก็ไม่ได้รับ อย่างไรก็ตาม ที่เขียนรายผ่านปรนกว่า ผู้ต้องขังสามารถส่งจดหมายได้อาทิตย์ละ 3 ฉบับ (จันทร์, พุธ, ศุกร์) นอกจากนี้หากมีคนส่งธนาณัติไปให้ผู้ต้องขังใน หากเจ้าหน้าที่ถามชื่อคนส่งแล้วนักโทษตอบไม่ถูก หรือ “ชานชื่อ” ไม่ได้ ธนาณัติจะถูกส่งคืนต้นทางทันที เช่นเดียวกับการเยี่ยมญาติ หากผู้ต้องขังทนายชื่อคนเยี่ยมไม่ถูกก็จะไม่ให้เยี่ยม เป็นสิ่งที่สร้างอึดอัดและความคับแค้นแก่ผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก

ในปัจจุบันระบบชานชื่อยังคงอยู่ ผู้ต้องขังรายหนึ่งระบุว่า เมื่อเธอชานชื่อผู้มาเยี่ยมไม่ถูก เธอก็จะไม่ได้ออกมาพบกับผู้ขอเยี่ยม โดยเจ้าหน้าที่จะให้เธอเซ็นชื่อว่า “ไม่ต้องการเยี่ยม” เพื่อนำไปแจ้งผู้ขอเยี่ยม

นอกจากนี้ยังมีการระบุว่า ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ผู้ต้องขังในข้อหาหนัก รวมถึงคดีหมิ่นสถาบัน จะได้รับอนุญาตให้เยี่ยมญาติเพียง 5 คนตามที่คุณต้องขังส่งรายชื่อมา 5 อันดับ นอกเหนือจากนั้นไม่สามารถเข้าเยี่ยมได้ อย่างไรก็ตาม ดีเหมือนความสะอาดอย่างเดียวที่ผู้ต้องขังพูดถึงก็คือ การดีของเยี่ยม ซึ่งหมายถึง

ถึงการที่ผู้เยี่ยมซื้อของในส่งให้ผู้ต้องขัง

ห้องสมุดนั้น มีแต่หนังสือเก่าๆ นิตยสารผู้หญิง ไม่มีหนังสือสังคมการเมือง เพราะในคุกห้ามอ่านหนังสือการเมือง รวมถึงห้ามการรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ผู้ต้องขังสามารถดูทีวีได้ในเวลาจำกัดเท่าที่ทางเรือนจำกำหนด และอนุญาตให้ดูเฉพาะหนังเกาหลี หลังไทย ที่จัดไว้ให้เท่านั้น

การปฏิบัติศาสนกิจ ไม่มีปัญหา ผู้นับถือทุกศาสนาสามารถปฏิบัติศาสนกิจของตนเองได้ มีการจัดเตรียมที่ละหมาดให้ชาวมุสลิม ส่วนชาวพุทธก็มักมีโครงการบวชชีพราหมณ์ นั่งสมาธิให้ผู้ต้องขังเข้าร่วมโดยสมัครใจเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาความแออัด เพราะมีการจับแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองมาขังไว้ 48 วัน ปริมาณการจับกุมมาคุมขังนั้นมีทุกวัน ยกตัวอย่างในช่วงสงกรานต์ปี 54 มีการจับแรงงานต่างด้าวมาไว้ที่ทัณฑสถานหญิงมากถึง 20-30 คนต่อวัน ขณะที่ 1-2 สัปดาห์จึงจะมีการย้ายแดนนักโทษออกไปต่างจังหวัด ประมาณ 50 คน จึงเสนอให้จัดการกับปัญหาแรงงานข้ามชาติเข้าเมืองผิดกฎหมายในรูปแบบอื่น เช่น การปรับ การส่งตัวกลับประเทศ โดยไม่ต้องนำตัวมาคุมขังที่ ผู้ต้องขังราว 80-90% เป็นวัยรุ่น วัยทำงานที่ทำผิดในคดียาเสพติดเล็กๆ น้อยๆ น่าจะมีการแยกผู้เสพกับผู้ค้า ผู้เสพไปรับการบำบัดส่วนผู้ค้ารายย่อยก็ลงโทษด้วยการปรับ หรือให้บำเพ็ญประโยชน์รูปแบบอื่นที่สามารถใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นประโยชน์ไม่เสียเปล่าใน

2. การเข้าเยี่ยม ควรเป็นสิทธิของผู้ต้องขังที่จะสามารถเยี่ยมญาติได้โดยไม่ต้องขานชื่อให้ถูกต้อง

3. ราคาของใน ควรเท่ากับภายนอก

4. ห้องสมุดควรมีหนังสือใหม่ๆ และอนุญาตให้ผู้ต้องขังอ่านหนังสือสังคมการเมืองที่มีเนื้อหาสาระได้

5. การรับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ หรือทีวี ควรเป็นสิทธิของผู้ต้องขัง

6. ไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติระหว่างชายและหญิง เพราะการจำกัดสิทธิหลายประการที่เกิดในหญิง ไม่ปรากฏกฎระเบียบดังกล่าวในชาย เช่น การขานชื่อผู้มาเยี่ยม, การห้ามรับข้อมูลข่าวสาร, การจำกัดการดูทีวี ฯ

5. ความทรงจำของ ดร. เวโรนิก วาสเซอร์ หัวหน้าฝ่ายการแพทย์แห่ง ลาซองเต

“ที่ ลาซองเตนี้เราไม่สามารถที่จะทำ หรือคิดแบบครั้งๆ กลางๆ ถ้าไม่ กระตือรือร้นและทำงานอย่างเต็มที่ ก็อาจรู้สึกเฉยๆ และทำงานแบบเสียไม่ได้ แต่ ไม่มีทางที่จะทำเป็นทองไม่รู้ร้อนและทำงานแบบเครื่องจักรเครื่องยนต์ได้ ต้องคิด และทำอย่างจริงจัง ถ้าคิดไม่ได้แบบนี้ก็ไม่สมควรทำงานที่นี่”

ในขณะที่การบริการทางการแพทย์ที่ทั่วไปได้ขึ้นถึงขีดมาตรฐาน บางสิ่ง บางอย่างไม่ได้เปลี่ยนไปเลย เช่น ระบบสุขอนามัยซึ่งไม่ถูกสุขลักษณะ และเป็น อันตราย สถานที่เก่าแก่ ความขี้เกียจ การสั่งจ่ายโดยไม่มีการวางแผนล่วงหน้า กิจกรรมที่ไม่มีคุณค่า การขาดความใกล้ชิด การสื่อสารทางเพศ การขาดความรัก การรอคอยที่ไม่สิ้นสุด ความหวังสลาย ความโกรธ และสิ้นหวัง ความรุนแรง การทำร้ายตนเอง การพยายามฆ่าตัวตาย ซึ่งบางครั้งก็สำเร็จ มาตรการป้องกัน ความพลุกงัยที่มากเกินไปและหวาดระแวง การคันตัวครั้งแล้วครั้งเล่า การใส่ กุญแจมือ และบางครั้งใช้ตรวนขา กฎเกณฑ์ที่ตั้งตามอำเภอใจ การยั่วเย้าที่ไร้ เหตุผลและน่าอับอาย ระบบที่ถ่วงดุลกับผู้อ่อนแอ การกักขังแยกที่ยาวนานบาง ครั้งถึงหลายปี ห้องขังดัดสันดานที่มีลักษณะคล้ายกับยุคกลาง และท้ายที่สุด คือ การถูกรีดรอนเสรีภาพในสถาบันที่น่าจะเป็นตัวแทนแห่งสิทธินี้

ดอสตอเยฟสกี เขียนไว้ว่า “เราไม่สามารถจะวัดขีดอารยธรรมของชาติ หนึ่งชาติได้ถ้าไม่ไปดูเสียก่อน” อันนี้ก็ได้กระทำกันแล้ว

ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้านั้นมากหลายนัก รายงานโดยวุฒิสมาชิกและ วุฒิสภาใช้หัวข้อว่า “คุกคือสิ่งที่น่าอับอายของสาธารณรัฐ”

เราทุกคนมีความผิดเท่าเทียมกันที่ทำให้เกิดสภาพนี้ขึ้น แต่คำถามเฉพาะหน้าคือ เรามีอาชญากรรมหรือเปล่า ?

ข้าพเจ้า ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้ก็เพราะไม่มีทางเลือกทางด้านศีลธรรม อย่างอื่น จรรยาบรรณทางแพทย์เขียนไว้ว่า “แพทย์ไม่สามารถจะแยกตัวเป็นอิสระจากงานอาชีพได้ไม่ว่าจะเป็นลักษณะใด เมื่อแพทย์นั้นรักษาคนไข้ใดก็ตามผู้ซึ่งไร้อิสระ แพทย์คนนั้นต้องไม่ยอมรับหรือทนกับการกระทำที่เป็นภัยต่อกาย ใจ หรือเกียรติของผู้ถูกคุมขัง ทั้งทางตรงและทางอ้อม สัตยบรรณฮิฟโปคระติสข้อที่สิบ ที่แพทย์ทุกคนต้องสาบานไว้ว่า “หน้าที่แรกสุดคือต้องรักษา สงวน และ เสริมสร้างไว้ซึ่งสุขภาพ ทุกประการ...ต้องนับถือทุกบุคคล ต้องเข้าขัดขวางและป้องกันผู้ที่อ่อนแอ หรือผู้ที่โดนย่ำยีทางด้านคุณธรรม” อุดมการณ์ของข้าพเจ้านั้นเป็นบทเรียนราคาแพงเพราะการมีความจริงใจและการ เคารพในสิทธิของผู้อื่นนั้นไม่ได้ให้คุณแก่ข้าพเจ้าเลย

อย่างไร ข้าพเจ้าก็ไม่เสียใจ ข้าพเจ้ารักสถานที่นี้ และบุคคลทั้งหลายที่อยู่ ในนั้น ข้าพเจ้าได้เรียนรู้มากมาย เคยมีช่วงเวลาที่หมดหวังท้อแท้ใจ แต่บางครั้งก็สุขและสะเทือนอารมณ์

คุณนั้นเป็นโรงเรียนแห่งความอดทน การรับฟังและนับถือผู้อื่น เราต้องไม่ลืมว่านักโทษนั้น ก็คือประชาชนผู้ซึ่งแม้เคยต้องขังมาก่อน ต่อไปก็จะได้กลับไปมีอิสระอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี คศ 2000 ประธานเนติบัณฑิตสภาแห่งกรุงปารีส ประกาศว่า จะให้มีผู้แทนทางด้านกฎหมาย ประจำอยู่ที่เพื่อดูแลสิทธิของนักโทษ และช่วยว่าความในศาลด้วย นำขึ้นที่ว่าสิ่งเดียวกันนี้ก็เกิดขึ้นในทหารด้วย (?) กฎหมายที่ออกเดือนเมษายน 2000 นั้นเกี่ยวกับประเด็นสิทธิของพลเมืองทั่วไป

เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐทั้งหลาย แต่ส่วนราชทัณฑ์กลับคิดว่าตัวเองอยู่นอกเหนือกฎหมายนี้ และได้มีหนังสือสอบถามไปทางไปยังสภานิติบัญญัติ ว่าตัวต้องทำตามกฎข้อนี้หรือไม่ อยากถามง่าย ๆ ว่า ส่วนราชทัณฑ์นั้นเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเปล่า? นักโทษนั้นเป็นพลเมืองหรือเปล่า? คำตอบทั้งสองข้อคือใช่ และจะมีผลกระทบต่อไปในอนาคตด้วย

รายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งสหประชาชาติ เมื่อเดือนมีนาคม ได้ชี้ให้เห็นทางออกทางการเมืองของบtlองโทษ โดยรับรองสิทธิของผู้ต้องขัง และเรียกร้องให้มืองค์กรอิสระบริการทางด้านกฎหมายให้นักโทษ ในที่สุดสิทธิก็ได้เดินเข้ามาและทนายความก็ได้ยื่นขอเข้ามาหนึ่งข้างในคุกแล้ว เพื่อกันมิให้ประตูปิดได้อีก

ข้าพเจ้าหวังว่าความหวังยิ่งใหญ่เมื่อ ปี 2000 นั้นจะไม่แตกสลาย คุณนั้นเป็นเพียงสถานีเปลี่ยนเส้นทางเท่านั้น ยังมีเรื่องราวที่เกิดขึ้นก่อนหน้าและหลังจากนั้นอีก...

การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงของบtlองโทษนั้นมีผลกระทบไปถึงประมวลกฎหมายอาญาทั้ง หมด เมื่อเดือนมิถุนายน ปี 2000 กฎหมายซึ่งชี้บ่งว่าบุคคลที่ยังไม่ถูกตัดสินว่าผิด เป็นผู้บริสุทธิ์ นั้น น่าจะทำให้ผู้พิพากสามีสติที่ไม่ยินยอมให้มีการจองจำแบบ สั้ขังระหว่างรอดำเนินคดี การขังแบบนี้ควรเป็นข้อยกเว้นเท่านั้น 40% ของนักโทษที่ประเทศฝรั่งเศสนั้นเป็นผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างพิจารณา นี่แสดงให้เห็นว่าประเทศฝรั่งเศสนั้นมิได้เป็นแบบอย่างที่ดีของการใช้สิทธิ มนุษยชนเหมือนที่ประเทศจะพึงปรารถนาเลย

ทุกๆ ปี มีพลเมืองประมาณ 1,000 คน ที่โดนจำขังโดยที่ทางการตัดสินแบบคลาดเคลื่อน และไม่ควรรล้มีว่าผู้ต้องขังบางคนมิได้กระทำผิดโดยแท้จริง นี่

ข้าพเจ้าอ้างถึงพวกเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย (37% ของผู้ถูกกักขังทั้งหมดที่ ลาของเต) ซึ่งเป็นความผิดที่ฝ่ายบริหารควรจัดการ ไม่สมควรที่จะได้รับโทษทัณฑ์ และผู้ติดยาเสพติด ทั้งพวกมีจางซีฟเล็ก ๆ น้อย ๆ ผู้ซึ่งสมควรจะได้รับการช่วยเหลือทางด้านสุขภาพ และสังคม เพราะการลงโทษโดยการคุมขังนั้นไร้ผล ทั้งข้าพเจ้ายังคิดไปถึงผู้เยาว์ ที่ทั้งร้อยทั้งร้อยกระทำผิดอีก ทั้งบุคคลที่เป็นโรคจิต ผู้ซึ่งไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะมาอยู่ในคุก และข้าพเจ้าก็คิดไปอีกถึงผู้ต้องขังหญิง ที่บางครั้งคลอดลูกในขณะที่ถูกล่อลวงโซอยู่ และนึกถึงเด็กอ่อนที่ต้องประสบกับการเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจ และ ร่างกาย...

เห็น ได้ชัดเจนว่าพวกเราไม่มีจินตนาการกันเลย คำตอบเดียวที่เรามีก็คือ คุก ห้องขังสำหรับทุกคนที่คุกคามเรา ที่กันบุคคลออกไปจากสังคม เป็นสถานที่รองรับบุคคลที่เราไม่รู้ว่าจะทำอะไรกับเขาดี

ตลอดแปดปี ที่ข้าพเจ้าทำงานที่ลาของเต ข้าพเจ้าได้พบกับผู้คนที่อยู่นอกขอบข่ายของสังคม คนยากจนที่บ่อยครั้งไม่มีโอกาสได้รับการดูแลสุขภาพทางด้านการแพทย์ที่มีไว้ให้ การต้องถูกติดคุคนั้นได้กลายมาเป็นแบบอย่างของการรักษาคณจนไปเสียแล้วหรือ?

เราผู้มีหน้าที่ต่างๆ กัน เพราะว่าไม่มีการต่อต้านอย่างจริงจัง จึงได้ปล่อยให้สถานการณ์นี้กลายเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมไป

จริงๆ แล้ว ไม่มีใครสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นใน จนกระทั่งปีนี้ซึ่งสนใจจนเป็นแฟชั่น อยากให้แนวนิยมนี้อยู่นานหน่อย...

แล้ว ไม่ใช่ว่าคนทั่วไปไม่รู้เรื่องปัญหาผู้ต้องขังอย่างเดียว เรายังต้องหยิบยกประมวลกฎหมายอาญาขึ้นมาพิจารณากันอีกครั้ง เพื่อใครควรรู้ว่า การ

กีดกันตัวบุคคล การถูกลดสภาพความเป็นคน การทำให้เขาต้องรับคำสั่งตลอดการ ต้องอับอาย และโดนโปรแกรม และถูกส่งเข้าโรงพยาบาลโรคจิต คนมีอำนาจกว่า ย่อมอยู่เหนือคนอื่นแน่ๆ ทั้งนี้เหมือนกับจะพูดอย่างไม่ต้องสงสัยแล้วว่า “ที่นี่ แกเป็นแค่เศษมนุษย์เท่านั้น”

อำนาจนี้ใช้ในทีปัด โดยไม่มีความโปร่งใส ไม่มีการควบคุมจากภายนอกสักวันหนึ่งต้องลงเอยด้วยสภาพการณ์ที่เลวร้าย นี่ก็คือธรรมชาติของมนุษย์ และผลลัพธ์ก็เหมือนกันหมดในทุกสถาบันปิด

คุณนั้นทั้งทำให้ฉุนใจ ทั้งสร้างภาพพจน์ เราบอกตัวเองว่านี่คือสถานที่ที่กักขังผู้ร้าย ที่มีคนเฝ้าแน่นหนา ทำให้เราผู้อยู่ข้างนอกนอนตาหลับ แต่ตามความเป็นจริงแล้วไม่ใช่เช่นนั้นเลย ผู้ต้องขังนั้นเปรียบเสมือนอยู่ในระหว่างเวลาละคร เปลี่ยนฉาก ก่อนที่จะออกมามีชีวิตอีกครั้ง ถึงแม้ว่าจุดประสงค์คือการรักษาความปลอดภัย จุดมุ่งหมายควรจะเป็นว่า ผู้ต้องขังผู้ซึ่งเมื่อได้รับโทษทัณฑ์ตามความผิดแล้ว จะได้ออกมาเป็นคนที่ดีกว่าตอนเขาเข้าคุก เพื่อที่เขาจะไม่กระทำความผิดอีก หรือ จะเลือก ให้นักโทษออกมาจากคุกโดยมีความโกรธและเกลียด เราควรเปิดโอกาสให้มีการปลดปล่อยมากขึ้น ให้มีความหวังเสมอว่าจะได้รับอิสระ ตามสถิติถ้าผู้ถูกคุมขังต้องจำคุกเต็มอัตราเท่าไร จะมีความเป็นไปได้สูงที่เขาเหล่านั้นจะกระทำความผิดอีก ถ้าขังนานเกินไป ผู้ต้องขังจะเสียคนไปเลย ในประเทศฝรั่งเศสนั้น การปลดปล่อยแบบมีเงื่อนไข ได้ลดลงมาเกือบครึ่ง

มีทางเลือกมากมายกว่าที่จะต้องเป็นการจองจำ เช่น การควบคุมทางด้านตุลาการ การให้ผู้ต้องขังมีอิสระบ้าง การให้ผู้กระทำผิดซึ่งเป็นผู้เยาว์แก้ตัว ให้นักโทษอาศัยอยู่นอกคุกได้โดยมี หรือไม่มีผู้ควบคุม ให้ใช้แรงงานทั่วไป แต่ทางเลือกเหล่านี้ไม่มีการจัดหาให้อย่างเพียงพอ และกฎหมายก็ไม่ได้ช่วยให้เกิดมีขึ้น เราต้องสร้างตัวเลือกอื่นขึ้นมาอีก ทางเลือกใหม่นี้ต้องมีอำนาจตุลาการเข้า

มาเกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามความ ต้องการของกฎหมาย และพร้อมมีสิทธิได้ รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายทุกขั้นตอน ในขณะที่เดียวกันทางก็ต้องทำตัว เป็นสถาบันศึกษาและสังคม เราจะเป็นคนของสังคมได้อย่างไรถ้าเราต้องใช้ชีวิต อยู่ในที่ที่ไม่มีการสมาคม ถ้าเราเริ่มนับถือผู้ต้องขังได้เมื่อไร เมื่อนั้นเราก็หวังได้ว่า เราจะนับถือตัวเราเอง และผู้อื่นด้วย

เรือนจำนั้นเป็นสถานที่ที่ไร้อิสระอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเพิ่มความอับอาย ขายหน้า เข้าไปอีก ประเพณีของศาสนาคริสต์นิกายที่ดั่งล้างบาปโดยการทุกข์ ทรมานนั้นมิได้พิจารณาผลเสียทางด้านจิต ก็คือ การทุกข์ทรมาน และการอับอาย ขายหน้า เป็นบ่อเกิดแห่งความโกรธแค้น และทำให้กระทำผิดอีก ในสถานการณ ที่ก้าวร้าวและรุนแรงเช่นนี้ ย่อมเป็นไปได้ที่ ผู้ต้องขังจะกลับตนเป็นคนดี แก้ไข อดีต และก้าวไปข้างหน้าในสังคมได้

ไม่ใช่ว่าสถานกักกันสมัยใหม่ๆ ที่ยุติธรรมและมีเมตตาจิตเท่านั้นที่เริ่ม เปลี่ยน เราทั้งหลายต้องเปลี่ยนให้ได้ถึงจิตวิญญาณ ถ้าจะให้บังเกิดผล เรา ต้องมีมนุษยธรรมแต่ไม่จำเป็นต้องอ่อน คุณนั้นเป็นสถานกักกันที่กดดันความเจริญ เติบโต ผู้ต้องขังน่าจะมีสิทธิส่วนตัวที่จะทำงานบ้าง เรียนรู้ หรือฝึกงานไม่ใช่เพียง ที่จะกลับไปอยู่ในสังคมได้อีกโดยไม่กระทำผิดอีกเท่านั้น แต่เพื่อให้เขาแก้ตัวให้กับ สังคมที่เขาได้ทำผิดไว้ด้วย

งบประมาณที่ จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหน่วยงานราชทัณฑ์ นั้นไม่ควรนำไปใช้แต่ การสร้างใหม่ๆ แต่ควรเป็นการฝึกสอนเจ้าหน้าที่ด้วย เพื่อ ที่การปฏิรูปจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาชีพนี้ยากนักควรต้องมีการ ลงทุน เพื่อที่พวกเขาจะได้ไม่เป็นแค่พนักงานผู้ถือกุญแจ การลงทุนนี้เป็นทาง เลือกอีกอย่างแทนที่การสร้างคุก และก็ไม่น่าจะแพงไปกว่าค่าใช้จ่ายในการคุม ขังผู้ต้องหาหนึ่งคน

ข้าพเจ้า เพิ่งพอแล้วกับสถานกักกัน กับการไม่เชื่อมโยงกัน กับระบบบริหารงาน และ เหนือสิ่งอื่นใด ข้าพเจ้าต้องหนีไปจากสถานที่ปิดนี้ แปรปีที่เหมือนถูกจองจำนั้นพอแล้ว ข้าพเจ้าไม่อยากจากที่นี่ไปโดยไม่บอกอะไรเลย และไม่ต้องการเขียนเรื่องเล่าที่น่าอ่านกว่านี้เพียงเพื่อว่าจะไม่ได้โดนว่า โดนโจมตี หรือมีคนอิจฉา แต่ก็ได้รับการสนับสนุนอย่างมากมาย ถ้าจำเป็นจริงๆ ข้าพเจ้าก็จะกลับมาทำงานที่นี่อีก

หนังสืออ้างอิง

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พศ 2479

งานเขียน

HUGO Victor, 'Le Dernier jour d'un condamné', Flammarion, Paris, 1998

BADINTER Robert, 'L'Abolition', Fayard, Paris, 2000

GREGORY Sandra with TIERNEY Michel, 'Forget you had a daughter', Asia Books, Bangkok, 2002

JARUBOON Chavoret with PIERCE Nicola, 'The Last Executioner', Maverick House, Thailand, 2006

ALDOUS Susan, 'The Angel of Bang Khwang', Maverick House, Thailand, 2007

คู่มือ

'Making standards work, an international handbook on good prison practice', PENAL REFORM INTERNATIONAL, Netherlands 2001

'Manual on Human Rights Training for Prison Officials', OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS, Published by the United Nations, New York and Geneva, 2005

รายงาน

'The death penalty in Thailand', Federation Internationale des Droits de l'Homme, UCL, Paris and Bangkok, 2005

คุกไทย 2554

บทความจากเว็บไซต์ของกรมราชทัณฑ์

'Contemporary issues in Thai Corrections, 2008, 2007, 2006'

Department of Corrections, Prisoner's Rights under the Thai Penitentiary-Act.

WEDSITES

กรมราชทัณฑ์ <http://www.correct.go.th>

King's College, International Centre for Prison Studies (ICPS)

<http://www.prisonstudies.org/>

BLOGS

www.deathpenaltythailand.blogspot.com

<http://garygraamejones.blogspot.com/>

ภาคผนวก

สภาพการคุมขังและการประหารชีวิต

(โทษประหารชีวิตในประเทศไทยในปี 2548 รายงานการศึกษาของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) และสหพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล(FIDH))

1. สภาพภายใน

ก. สภาพโดยทั่วไปของการคุมขัง

คณะผู้สำรวจข้อเท็จจริงได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาสภาพในห้องขังพบว่า ห้องคุมขังหรือเรือนจำของไทยอยู่กันหนาแน่นเกินไป โดยมีผู้ต้องโทษทั้งสิ้น 195,000 คนในเรือนจำของกรมราชทัณฑ์ โดยไม่นับรวมเยาวชน ในจำนวนนี้ 40,000 คนเป็นผู้หญิง⁴⁷

สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษอยู่กันอย่างหนาแน่น ในคุกนั้นขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มาตรา 10 ที่กล่าวว่า “บุคคลทั้งปวงที่ถูกกีดรอนเสรีภาพจะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์” นอกจากนี้ในมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษแห่งสหประชาชาติ ย่อหน้า 10 (The UN Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners)⁴⁸ กล่าวว่า “ที่พักอาศัยของผู้ต้องโทษโดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องนอนควรจะได้มาตรฐานด้านสุขอนามัย สภาพอากาศที่ถ่ายเทได้สะดวก พื้นที่ไม่คับแคบ มีแสงไฟพอเพียง และมีระบบถ่ายเทความร้อน”

สหพันธ์สิทธิมนุษยชนสากลและสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชนอ้างถึง “ข้อมูลในเว็บไซต์⁴⁹ ของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบที่เขียนไว้ว่า จะจัดหาสภาพแวดล้อมให้ตรงกับมาตรฐานในการปฏิบัติต่อนักโทษแห่งสหประชาชาติ ซึ่งได้แนะนำถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องโทษที่ควรจะเป็น” “การลดความหนาแน่นของผู้ต้องโทษในเรือนจำนั้นควรจะมีการส่งเสริมให้

47. ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์

48. จากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา จัดขึ้นที่เจนีวา พ.ศ.2498 และได้รับการสนับสนุนจากสภาเศรษฐกิจและสังคม ข้อ 663 C[XXIV] วันที่ 31 กรกฎาคม 2500 และข้อ 2076 [LXII] วันที่ 13 พฤษภาคม 2520

นำโครงการไม่กักขังผู้ต้องโทษในเรือนจำมาใช้กับผู้ต้องโทษที่ไม่สมควรจะถูกคุมขัง”

ในขณะที่คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้ทำการศึกษาอยู่นั้นมีผู้ต้องโทษต่างชาติจำนวน 9,000 คนในจำนวนนี้ 5,000 คนเป็นชาวพม่า, 2,000 คนเป็นชาวเขมร, 1,000 คนเป็นชาวลาว, 300 คนเป็นชาวมาเลเซีย, 100 คนเป็นชาวสิงคโปร์และ 300 คน เป็นชาวไนจีเรีย⁵⁰ โดยรวมแล้วผู้ต้องโทษต่างชาติทั้งหมดมาจาก 99 ประเทศซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีผู้เดินทางผ่านไปมามากในเอเชีย ผู้ต้องโทษชาวต่างประเทศส่วนใหญ่จะเข้ามาในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย หรือทำงานโดยผิดกฎหมาย ใน 22 ประเทศ มีข้อตกลงส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งมีการจำคุกระหว่าง 4 ถึง 8 ปีขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ จากข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ ปรากฏว่าผู้ต้องโทษต่างชาติที่ต้องโทษประหารชีวิตในขณะที่คณะผู้หาข้อเท็จจริงศึกษาข้อมูลอยู่นี้เป็นชาวพม่าทั้งหมด

ตาราง 1 สัดส่วนเปรียบเทียบจำนวนเจ้าหน้าที่คุมขังกับผู้ต้องโทษ⁵¹

ปี พ.ศ.	จำนวนเจ้าหน้าที่คุมขัง	จำนวนเจ้าหน้าที่คุมขังทั้งหมด	จำนวนผู้ต้องโทษ	อัตราส่วนระหว่างเจ้าหน้าที่คุมขังและผู้ต้องโทษ
2535	9,127	9,597	73,301	1:8
2536	9,143	9,613	90,307	1:10
2537	8,392	9,230	103,329	1:12
2538	8,499	9,273	111,725	1:13
2539	9,116	9,717	103,202	1:11
2540	9,908	10,460	130,997	1:13
2541	10,955	11,507	170,490	1:15
2542	10,955	11,507	205,340	1:18
2543	10,191	10,832	219,176	1:22
2544	10,008	10,573	247,865	1:25
2545	11,002	11,550	257,146	1:23

50. ตัวเลขจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์

51. เว็บไซต์กรมราชทัณฑ์ www.correct.go.th/statis.htm

คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้รับทราบอย่างเป็นทางการว่าไม่มีปัญหาความรุนแรงในเรือนจำ เพราะว่าผู้ต้องโทษจะพยายามประพัตต์ตัวที่สุด เพราะหวังว่าจะได้ถูกปล่อยเร็วขึ้น หรือ ได้รับการอภัยโทษ คณะผู้หาข้อเท็จจริงทราบว่าถ้าผู้ต้องโทษประพัตต์ไม่ดีแล้ว เขาจะถูกทำโทษโดยถูกย้ายไปอยู่เรือนจำส่วนอื่น กรมราชทัณฑ์ไม่สนับสนุนให้ผู้คุมใช้ความรุนแรง ถ้าไม่มีเหตุผลอื่นนอกจากผู้คุมบังคับควบคุมควบคุมอารมณ์ไม่ได้ แต่การที่มีจำนวนของผู้ต้องโทษมากกว่าผู้คุมไม่มากก็อาจเกิดอันตรายต่อผู้คุมได้ ดังนั้นผู้คุมจะพยายามใช้วิธีการสนับสนุนความประพฤติที่ดีและได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้น คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้รับรายงานว่าเกือบจะไม่มีกรร้องเรียนเรื่องความรุนแรงโดยผู้คุมเลย อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องโทษได้บอกกับคณะผู้หาข้อเท็จจริงว่าเขาตกอยู่ภายใต้การปกครองด้วยความหวาดกลัวและเป็นห่วงเรื่องการใช้ความรุนแรงกับผู้ต้องโทษ

ถ้ามีการกระทำความรุนแรงกับผู้ต้องโทษจริงก็จะขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มาตรา 10 ซึ่งกล่าวว่า “บุคคลทั้งปวงที่ถูกกีดรอนเสรีภาพจะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์” คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้รับการบอกกล่าวว่ามีการใช้ระบบการร้องเรียน โดยมีกล่องสำหรับรับจดหมายร้องเรียน กล่องร้องเรียนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ต้องโทษได้เขียนจดหมายร้องเรียนไปยังองค์กรเอกชน คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมในการถูกดำเนินคดี แต่ผู้ต้องโทษก็มักจะไม่เขียนเรื่องร้องเรียนเรือนจำ เพราะกลัวได้รับอันตรายจากผู้คุมซึ่ง

ผู้ต้องโทษจะมีสิทธิได้เยี่ยมสัปดาห์ละ 3 ครั้ง การเยี่ยมแต่ละครั้ง จะถูกกำหนดขึ้นโดย เยี่ยมได้ 1 ครั้ง ใน 1 วันเท่านั้น การเยี่ยมอยู่ในห้องเยี่ยม ซึ่งเป็นทางเดินยาวและแบ่งเป็นส่วน ๆ โดยมีฉากมุ้งลวดกั้นระหว่างผู้ต้องโทษและผู้มาเยี่ยมประมาณ 2 เมตร และจะสัมผัสตัวกันไม่ได้ จะไม่มีการกั้นแบ่งระหว่างผู้ต้องโทษและผู้มาเยี่ยมแต่ละคน ดังนั้นทั้งผู้ต้องโทษและผู้มาเยี่ยมต้องตะโกนเพื่อให้

ได้ยืนยัน คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้ไปดูการเยี่ยมผู้ต้องโทษที่เรือนจำ ก็ตกใจว่าเสียงดังและไม่มีความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องโทษและผู้มาเยี่ยมเลย ซึ่งทำให้คณะผู้หาข้อเท็จจริงไม่เห็นด้วยกับการจัดการในการเยี่ยมผู้ต้องโทษ โดยทั่วไปแล้ว ผู้ต้องโทษจะใช้เสื้อผ้าของตัวเองในระหว่างการเยี่ยม แต่เสื้อผ้าที่ใส่ในเวลาเยี่ยมถูกแจกจ่ายไปใส่หมด ดังนั้นผู้ต้องโทษจะใส่ชุดของผู้ต้องโทษที่ได้รับการเยี่ยมก่อนหน้านี้วันนั้นๆ

เรือนจำจะมีพื้นที่ที่เป็นส่วนตัวสำหรับการเยี่ยมของทนายความ จดหมายถึงทนายความจะไม่ถูกเปิดอ่าน จดหมายถึงครอบครัวจะถูกเปิดอ่าน

ผู้คุมนักโทษเล่าว่า การขังเดี่ยวจะไม่ใช้ ถึงแม้ว่าจะมีห้องขังเดี่ยวในเรือนจำส่วนมาก กรมราชทัณฑ์บอกว่าผู้ต้องโทษชาวต่างชาติหลายคนต้องการเลือกขังเดี่ยวเพราะไม่อยากอยู่ร่วมกับผู้ต้องโทษจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวตะวันตก ชอบที่จะอยู่คนเดียว โดยทั่วไปแล้วห้องขังเดี่ยวจะมีไว้เพื่อขังนักโทษที่ต้องการการรักษาความปลอดภัยอย่างมาก ผู้ต้องโทษที่เลือกที่ขังเดี่ยวจะสามารถออกมารับประทานอาหาร ออกกำลังกาย อาบน้ำได้ คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้พบกับผู้ต้องโทษขังเดี่ยวรายหนึ่ง เขาบอกว่าการขังเดี่ยวโดยไม่มีที่นอนให้ และถือเป็นกระบวนการลงโทษผู้ต้องโทษ

คณะผู้หาข้อเท็จจริงยังได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการค้าขายยาเสพติดในเรือนจำโดยผู้คุมและผู้ต้องโทษถูกจับได้ว่าครอบครองยาเสพติด ซึ่งถูกลงโทษด้วย

ในเรือนจำจะมีผู้ต้องโทษกลุ่มหนึ่งที่ได้สิทธิพิเศษและมีอิสระมากกว่าผู้ต้องโทษธรรมดาทั่วไป คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้รับทราบว่ามีความเป็นไปได้ที่มีการซื้อสิทธิเข้าไปอยู่ในกลุ่มผู้ต้องโทษพิเศษเหล่านี้ กลุ่มผู้ต้องโทษพิเศษจะทำร้ายร่างกายและวิจารณ์ตักเตือนนักโทษทั่วไป ยิ่งกับเป็นวิธีการควบคุมนักโทษวิธีการหนึ่ง เนื่องจากผู้คุมนักโทษไม่พอเพียง คณะผู้หาข้อเท็จจริง ยังได้รับรายงานว่า คณะผู้ต้องโทษที่มีสิทธิพิเศษเหล่านี้ที่อยู่ในเรือนจำในต่างจังหวัดยังสามารถพกตะบองได้ คณะผู้หาข้อเท็จจริง เห็นว่าระบบการมีคณะผู้ต้องโทษที่มีสิทธิพิเศษนี้ขัดต่อมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษแห่งสหประชาชาติ [The UN

Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners] ย่อหน้า 28(1) ซึ่งกล่าวว่า “ไม่มีผู้ต้องโทษที่ได้รับการว่าจ้าง เพื่อรับใช้สถาบันใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการลงโทษผู้ต้องโทษ”

เรือนจำในประเทศไทย เงินจะเป็นสิ่งที่บันดาลได้ทุกสิ่ง นักโทษจ่ายเงินเพื่อให้ได้ของทุกอย่าง เช่น ผ่าปูเตี๋ย หลอดไฟ พัดลม โทรทัศน์ การแจกจ่ายอาหาร มักไม่พอเพียงกับผู้ต้องโทษ การกล่าวหาเรื่องการขโมยในเรือนจำเป็นเรื่องธรรมดา คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้รับรายงานว่า แม้กระทั่งจานและเครื่องใช้สำหรับทานอาหารก็ยังมีไม่เพียงพอ การที่ผู้ต้องโทษต้องขอเงินจากครอบครัวเพื่อมาใช้จ่ายในเรือนจำเป็นเรื่องธรรมดา คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้รับรายงานว่าเงินที่ญาติของผู้ต้องโทษส่งมาให้ผู้ต้องโทษนั้นจะถูกหักทันทีประมาณ 5-20% โดยเจ้าหน้าที่

สำหรับอาหารในเรือนจำ จากการศึกษาข้อเท็จจริงพบว่า ภรรยาของผู้คุมจะทำอาหารที่ดีกว่าและนำมาขายแก่ผู้ต้องโทษ เรือนจำบางแห่งผู้ต้องโทษสามารถซื้อวัตถุดิบสำหรับการประกอบอาหารจากร้านในเรือนจำได้ เพื่อประกอบอาหารเอง เหตุการณ์นี้ขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมาตรา 10 ที่กล่าวว่า “บุคคลทั้งปวงที่ถูกกักขังเสรีภาพจะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์” และก็ยังไม่สอดคล้องกับ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษแห่งสหประชาชาติ (The UN Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) ที่ว่า ผู้ต้องโทษทุกคนจะต้องได้รับการจัดหาอาหารให้ตามเวลาอาหารปกติด้วยคุณค่าทางอาหารที่พอเพียงกับสุขภาพและกำลังกายอย่างมีคุณภาพ น้ำดื่มก็ควรจะมีให้แก่ผู้ต้องโทษให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ต้องโทษ ตลอดเวลา

ข. เรือนจำบางขวาง

เรือนจำบางขวางมีผู้ต้องโทษ 6,386 คน ณ วันที่คณะผู้หาข้อเท็จจริงเข้าไปที่นั่น ในขณะที่เรือนจำบางขวางสามารถจุผู้ต้องโทษได้ 4,000 คนเท่านั้น

มีผู้ต้องโทษ 665 คนเป็นชาวต่างชาติมาจากประเทศต่างๆ 44 ประเทศ ผู้ต้องโทษทุกคนถูกต้องโทษเป็นเวลานาน กล่าวคือตั้งแต่ 30 ปีจนถึงประหารชีวิต ครั้งหนึ่งของผู้ต้องโทษทั้งหมดต้องโทษในข้อหาฆ่าเสพติด มีตึกคุมขังทั้งหมด 6 ตึก ตึกหนึ่งสำหรับผู้ต้องโทษอายุระหว่าง 18-25 ปี ผู้ต้องโทษอายุมากที่สุดคือ 70 ปี มีผู้ต้องโทษ 138 คนที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี มีผู้คุมผู้ต้องโทษทั้งหมด 386 คน

คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้เห็นห้องขังขนาด 6 x 8 เมตร ซึ่งผู้ต้องโทษได้ 43 คน โดยนอนเรียงกัน 2 แถวมีช่องว่างตรงกลางเป็นทางเดินนิดหน่อยซึ่งมีขนาด 70-80 ตารางเซนติเมตรต่อคน ห้องขังจะอยู่ในตึกสูงที่มีหน้าต่างมั่งลวดติดอยู่ เครื่องสุขภัณฑ์จะอยู่มุมด้านหนึ่งของห้องขัง โดยมีสุขา 1 โถตั้งอยู่โดยที่ไม่มีที่ปิดบังทำให้ผู้ต้องโทษในห้องขังนั้นจะเห็นเวลาที่มีคนใช้สุขา มีพัดลมเพดานติดอยู่ในห้องขัง ผู้ต้องโทษจะสามารถอาบน้ำรวมได้ หรือ อย่างน้อยจะได้รับน้ำอาบประมาณ 5 ครั้ง

คณะผู้หาข้อเท็จจริง เห็นกองข้าวสารวางไว้ใกล้กับครัวโดยที่ไม่มีภาชนะปิด และมีนกบินมาจิกกินข้าวสารนั้น ในขณะเดียวกันนกกลุ่มนี้ก็ไปกินเศษอาหารที่กองขยะห่างไปประมาณ 200 เมตร ทำให้คณะผู้หาข้อเท็จจริงวิตกกังวลต่อสุขภาพอนามัยของผู้ต้องโทษ คณะผู้หาข้อเท็จจริงจึงไม่แปลกใจเลยที่ได้รับรายงานว่าข้าวในคุกมีคุณภาพไม่ดีและเต็มไปด้วยกาวดและทราย

สภาพตึกและอุปกรณ์อื่นๆ ในเรือนจำ⁵²

1. เรือนจำถูกแบ่งเป็น 13 ส่วน
2. เรือนจำมีขนาดทั้งหมด 32 ไร่
3. เรือนจำบางขวางจุผู้ต้องโทษได้ 4,000 คน
4. มีร้านค้าและห้องฝึกอบรม 25 ห้อง
5. ห้องโถงใหญ่ 1 ห้อง
6. ห้องพยาบาล 1 ห้อง
7. ห้องนอน 11 ห้อง และห้องอาหาร 11 ห้อง

52. เว็บไซต์กรมราชทัณฑ์ www.correct.go.th/statis.htm

- 8.กำแพงด้านนอกยาว 2,406 เมตร สูง 6 เมตร ลึก 1 เมตร เต็มไปด้วยสายไฟแรงสูง
- 9.ผนังด้านในแต่ละส่วนยาว 1,298 เมตร สูง 6 เมตร มีรั้วลวดหนามล้อมรอบ

ค. ทณฑสถานหญิงกลาง

ทณฑสถานหญิงกลางเป็นเรือนจำผู้ต้องโทษหญิงที่กรุงเทพมหานครแห่งหนึ่งในประเทศไทย นางสาวภัทราภรณ์ ศโรภาส ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการสังคม ทณฑสถานหญิงกลางกล่าวว่า ผู้ต้องโทษหญิง 113 คน จาก 116 คนได้รับโทษประหารชีวิตถูกขังอยู่ในทณฑสถานแห่งนี้ ส่วนใหญ่รอผลการอุทธรณ์จากศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ในขณะที่ผู้ต้องโทษหญิง 5 คน กำลังรอผลการขอพระราชทานอภัยโทษ ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลในช่วงที่คณะผู้หาข้อเท็จจริงเข้าเยี่ยมทณฑสถานแห่งนี้⁵³

ทณฑสถานหญิงนี้หนาแน่นมาก ซึ่งตามจริงทณฑสถานนี้จะต้องจุผู้ต้องโทษหญิง 3,000 คนแต่ในวันที่คณะผู้หาข้อเท็จจริงไปเยี่ยมนั้น (10 สิงหาคม 2547) มีผู้ต้องโทษหญิงอยู่ 5,084 คน ซึ่งในช่วงการปราบปรามยาเสพติดนั้น มีผู้ต้องโทษอยู่ประมาณ 8,000 คน ห้องกักขังใหญ่ที่สุดในทณฑสถานนี้มีผู้ต้องโทษอยู่ 141 คน ทุกคนมีที่เก็บของให้ 1 แห่งและมีสถานที่โล่ง ๆ สำหรับอาบน้ำได้ 30 คนต่อการอาบน้ำ 1 ครั้ง ในวันหนึ่งอนุญาตอาบน้ำได้ 2 ครั้ง คุณภัทราภรณ์ ศโรภาส แจ้งว่านักโทษหญิงอายุมากที่สุด 83 ปี มีผู้ต้องโทษที่อายุมากกว่า 60 ปี ประมาณ 300 คนไม่มีเยาวชนหญิงถูกกักขังที่นี่ ในจำนวนผู้ต้องโทษทั้งหมด มีผู้ต้องโทษหญิง 20 คนติดเชื้อ HIV ผู้คุมทั้งหมดมี 203 คนเป็นผู้หญิง มีกล้องถ่ายวิดีโอที่ศูนย์เพื่อช่วยทดแทนการขาดแคลนเจ้าหน้าที่คุมขัง ตามคำบอกเล่าของ คุณภัทราภรณ์ ศโรภาส ผู้ต้องโทษหญิงเหล่านี้ต้องการเงินจึงถูกชักนำให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี ผู้ต้องโทษหญิงที่อยู่ในทณฑสถานแห่งนี้ส่วนใหญ่กระทำผิดในข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติด โดยไม่ใช่ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ แต่ถูกจำขังโดยองค์การอาชญากรรม เพราะต้องการหาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัว ผู้ต้องโทษหญิงที่อายุมากแล้วบอกว่าเขาไม่ได้ทำผิดกฎหมายแต่เขาอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่มีสมาชิกครอบครัวเก็บ

53. ชื่อและจำนวนผู้ต้องหาที่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2547 ไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณชนในขณะที่ทำรายงานฉบับนี้เสร็จ

ยาเสพติดไว้ในบ้านเมื่อตำรวจมาจับกุมก็จะจับกุมเจ้าของบ้านด้วย ผู้ต้องโทษหญิงส่วนใหญ่จะไม่ทราบว่ามียาเสพติดอยู่ในบ้าน ผู้ต้องโทษหญิงบางคนมาจากครอบครัวที่แตกแยกหรือติดยาเสพติดมาก่อน

สภาพตึกและอุปกรณ์อื่นๆ ในเรือนจำ⁵⁴

ทัณฑสถานนี้มีตึกทำการ 2 ตึก เรือนนอน 5 เรือน โรงฝึกงาน 4 หลัง สำหรับตัดเสื้อ ห้องโถงใหญ่สำหรับทานข้าว จุผู้ต้องโทษได้ 700 คนห้องครัว 1 ห้อง ห้องเสิร์ฟอาหาร 1 ห้อง ตึกสำหรับการศึกษา ห้องสมุด โรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ ห้องเรียนทำผม 1 ห้องบ้านพักคนชราซึ่งมีเตียง 30 เตียง โรงซักผ้า ห้องผู้ควบคุม และเรือนรับแขก ทัณฑสถานหญิงแห่งนี้ไม่มีห้องขังเดี่ยว มีแต่ห้องขังรวม มีรั้วเล็กๆ กันระหว่างด้านหนึ่งไปด้านหนึ่ง

ทัณฑสถานหญิงแห่งนี้กำลังสร้างศูนย์พยาบาลซึ่งมีเตียง 300 เตียง ศูนย์นี้จะมีห้องนอนพิเศษของผู้ต้องโทษหญิงสูงอายุและผู้ต้องโทษหญิงตั้งครรภ์ หรือผู้ต้องโทษหญิงลูกอ่อน ผู้ต้องโทษหญิงบางคนก็ทำงานก่อสร้างศูนย์พยาบาลแห่งนี้ด้วย ศูนย์พยาบาลแห่งนี้ได้รับเงินบริจาคจากหลวงตามหาบัว ซึ่งเป็นพระที่มีชื่อเสียงของไทย เพราะไม่มีงบประมาณจากรัฐบาลในการก่อสร้างศูนย์แห่งนี้ ในขณะที่ก็ยังมียาเสพติดกักขังเกี่ยวกับการคลอดบุตรในทัณฑสถาน ผู้ต้องโทษหญิงที่ใกล้คลอดจะถูกนำตัวไปที่โรงพยาบาลโดยมีผู้คุม 4 คน ติดตามไปด้วย แต่ไม่ได้ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในห้องคลอด ซึ่งทำให้ผู้ต้องโทษหญิงพยายามหลบหนีหลายคน ศูนย์พยาบาลแห่งใหม่นี้ จะมีห้องให้ผู้ต้องโทษหญิงที่คลอดใหม่พักหลังคลอด แต่ผู้ต้องโทษหญิงเหล่านี้จะต้องออกจากศูนย์พยาบาลนี้โดยทางกฎหมายแล้วบุตรที่คลอดมาจะอยู่ในทัณฑสถานกับมารดาจนอายุถึง 3 ขวบ แต่ในทางปฏิบัติแล้วมักจะอยู่แค่ปีเดียวเท่านั้น

ที่ทัณฑสถานหญิงแห่งนี้มีการฝึกอาชีพ เช่น การประกอบอาหารและเบเกอรี่ และผู้ต้องโทษหญิงที่ใกล้จะได้รับการปล่อยตัวก็จะไปเปิดร้านอาหารที่ใกล้ๆ ทัณฑสถานแห่งนี้ นอกจากนี้ก็ยังมีย่านเสริมสวยและร้านนวดที่ทัณฑสถานแห่งนี้

54. ชื่อและจำนวนผู้ต้องหาที่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2547 ไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณชนในขณะที่ทำรายงานฉบับนี้เสร็จ

ด้วย ซึ่งกำไร 50 % ก็ให้แก่ผู้ต้องโทษที่ทำงานทั้ง 2 แห่งนี้ โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ต้องโทษที่ใกล้จะได้รับการปล่อยตัวแล้ว ผู้ต้องโทษหญิงบางคนก็ยังทำงานที่ร้านนี้ แม้ว่าได้รับการปล่อยตัวไปแล้วก็ยังคงทำงานในร้านทั้งสองแห่งนี้ ส่วนเรื่องการฝึกอาชีพอื่นๆ นั้นครึ่งหนึ่งจะเป็นผู้ต้องโทษที่ผู้ต้องโทษกักขังอยู่และส่วนหนึ่งคือผู้ต้องโทษที่ได้รับการปล่อยตัวแล้ว

อาคารห้องสมุด ประกอบไปด้วยการเรียนต่างๆ เช่น การเย็บผ้า การวาดรูป คอมพิวเตอร์และห้องสมุด อย่างไรก็ตามศูนย์การเรียนเหล่านี้ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องโทษ ที่เข้าไปใช้บริการที่ศูนย์จำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีบริเวณสำหรับฝึกร้องเพลง ตกแต่งสวน และฝึกสมาธิด้วย ชั้นเรียนเหล่านี้จะจัดที่ระเบียง เพราะไม่มีสถานที่เฉพาะสำหรับสอนได้ ผู้ต้องโทษหญิงจะได้รับการสนับสนุนให้ทำงาน คณะผู้หาข้อเท็จจริงเห็นผู้ต้องโทษหญิงเย็บผ้าปักเสื้อผ้า ประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าไหม และออกแบบเสื้อผ้าซึ่งการทำงานเหล่านี้ทำในสถานที่คับแคบ งานที่ผู้ต้องโทษทำ ทำไปขายที่ตลาดนอกทัณฑสถาน ปีละ 2 ครั้ง และกำไร 50% จะถูกแบ่งให้ผู้ต้องโทษ ผู้ต้องโทษหญิงที่ทำงานในครัวจะมี 2 กะ กะแรกทำงานตั้งแต่ ตี 2 เพื่อที่จะทำอาหารตอน 7 โมงเช้า กะที่ 2 เริ่มทำงานตอน 8 โมงเช้า เพื่อที่จะทำอาหารกลางวันและอาหารเย็น ในทัณฑสถานจะมีห้องส่วนตัวสำหรับการปรึกษากับทนายความ 6 ห้อง ผู้ต้องโทษส่วนมากจะมีทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งโดยศาล

ง. นักโทษประหารชีวิต

ผู้ต้องโทษประหารจะถูกกักขังอยู่ในบริเวณเดียวกันกับผู้ต้องโทษธรรมดา เพียงแต่จะต้องใส่โซ่ 24 ชั่วโมง ขณะที่คณะผู้หาข้อเท็จจริงเข้าไปเก็บข้อมูลที่เรือนจำนั้นมีผู้ต้องโทษประหารชีวิตทั้งสิ้น 971 คน โดย เป็นชาย 855 คน และเป็นหญิง 116 คน ผู้ต้องโทษชายที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตทั้งหมด จะถูกขังที่เรือนจำบางขวาง ขณะที่ผู้ต้องโทษหญิงที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตถูกกักขังรวมกับผู้ต้องโทษทั่วไป ผู้ต้องโทษชายจะถูกดูแลอย่างเข้มงวด แต่ก็ยังมีจำนวนผู้คุมน้อย เมื่อเทียบกับ

จำนวนผู้ต้องโทษทั้งหมด (จำนวนผู้คุม 20 คนเท่านั้น) ผู้ต้องโทษที่ต้องใส่โซ่ 24 ชั่วโมงทุกวัน โซ่จะเชื่อมติดกันระหว่างข้อเท้าทั้ง 2 ข้าง เพื่อให้ผู้ต้องโทษเดินได้ ผู้ต้องโทษต้องใส่โซ่ขึ้นศาลด้วย โดยผู้ต้องโทษจะถือโซ่ไว้ในมือ ผู้ต้องโทษเชื่อว่า ขนาดของโซ่ที่ใหญ่หรือ เล็กนั้นสอดคล้องกับจำนวนยาเสพติดซึ่งเป็นของกลางที่ จับได้ และผู้ต้องโทษที่มีเงินก็สามารถที่จะจ่ายเงินเพื่อให้ใส่โซ่ที่เล็กลงได้ การใช้โซ่ ล่ามตลอด 24 ชั่วโมงทุกวันนั้น ในกรณีผู้ต้องโทษประหารชีวิตขัดต่อ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษแห่งสหประชาชาติ (The UN Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) ย่อหน้า 33 ที่กล่าวว่า “ไม่ควรจะใช้ในการกักขังผู้ต้องโทษ” ย่อหน้า 34 ยังกล่าวต่อไปว่า “รูปแบบการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อช่วยกักขังผู้ต้องโทษจะต้องอยู่ในการตัดสินใจของการบริหารเรือนจำส่วน กลาง ทั้งนี้ อุปกรณ์เหล่านี้จะต้องไม่ใช่เป็นเวลานานเกินความจำเป็น” โซ่ตรวน เหล่านี้ก็ยังเป็นส่วนที่ทำให้ผู้ต้องโทษไม่ได้ออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬาได้ซึ่งขัดต่อ หลักประกันของสหประชาชาติในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องโทษประหารชีวิต ย่อหน้า 21 ซึ่งกล่าวว่า “ผู้ต้องโทษเยาวชนและผู้ที่มีอายุเหมาะสมทางร่างกาย สมควรจะ ต้องมีการพักผ่อนและฝึกฝนร่างกาย ในช่วงเวลาการออกกำลังกาย” สหพันธสิทธิ มนุษยชนสากลและสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชนเชื่อว่า การใช้โซ่ตรวน 24 ชั่วโมงต่อวันกับผู้ต้องโทษสื่อถึงความผิดมนุษยธรรมที่ไม่พึงกระทำ ตามมาตรา 7 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง คณะ กรรมการสิทธิมนุษยชนสากลได้กล่าวไว้ในข้อ 20 มาตรา 7 ว่า “การห้ามเหล่านี้นี้ครอบคลุมถึงการลงโทษทางร่างกายรวมทั้งการลงโทษอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ลงโทษทางอาญาหรือการลงโทษให้เช็ดหน้าเพื่อให้เคารพกฎข้อบังคับ” ของ The UN body of Principles for the Protection of All Persons under And Form of Detention or Imprisonment ก็ยังกล่าวว่า “บุคคลที่อยู่ในระหว่างการกักขัง หรือ จำคุกนั้นจะต้องไม่ถูกทรมาน หรือถูกกระทำด้วยความโหดร้ายอย่างไรมนุษยธรรม ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติการลงโทษใดก็ตามโดยจะไม่มีข้ออ้างตบทกกฎหมายใน การทรมาน หรือการทำทารุณโหดร้ายอย่างไรมนุษยธรรมในการลงโทษ นั้นๆ ”

ในห้องซึ่งมีนักโทษขังรวมกันประมาณ 10-15 คนเรือนจำขนาด 10-15 เมตร ผู้ต้องโทษจะนอนรวมกันที่ห้องนี้แต่จะไปรับประทานอาหารข้างนอก แต่ละห้องจะมีสุขาและอ่างล้างหน้าในห้อง ผู้ต้องโทษสามารถอาบน้ำได้ทุกวัน และมีที่ว่างให้ผู้ต้องโทษได้ออกกำลังกายใกล้ๆ ห้องเตรียมอาหาร ผู้ต้องโทษสามารถเล่นบาสเกตบอลได้ 30 นาทีต่อวัน และยังสามารถเล่นไพ่และดูโทรทัศน์ในเรือนจำได้ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะได้รับอนุญาตให้ออกมานอกเรือนจำได้ทุกวันตั้งแต่ 8 โมงเช้าถึงบ่าย 2 โมงครึ่ง จากนั้นก็ต้องกลับเข้าไปในเรือนจำจนถึงวันรุ่งขึ้นโดยสามารถนำอาหารเข้าไปรับประทานในเรือนจำได้ เวลาอยู่นอกเรือนจำทั้งหมด 5 ชั่วโมง/วัน ผู้ต้องโทษสามารถทำอาหารเองได้โดยซื้ออุปกรณ์ประกอบอาหารต่างๆ มาจากร้านค้าในเรือนจำ หรือ ต้องรับประทานอาหารที่ทางเรือนจำจัดให้ ผู้ต้องโทษต่างจังหวัดจะมีญาติมาเยี่ยมไม่บ่อยนัก บางคนก็ไม่มีใครมาเยี่ยมเลย คณะผู้หาข้อเท็จจริงได้รับรายงานเกี่ยวกับผู้ต้องโทษที่ป่วยเป็นโรคจิตและมีจิตแพทย์มารักษาผู้ต้องโทษเหล่านี้ แต่ไม่สามารถจะหาข้อมูลได้ว่าที่ผ่านมาผู้ต้องโทษที่ป่วยด้วยโรคจิต ถูกประหารชีวิตหรือไม่ คณะผู้หาข้อเท็จจริงทราบว่า ผู้ต้องโทษมีอิสระในการนับถือศาสนา และมีอิสระในการปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนาได้

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

Union for Civil Liberty (UCL.)

ด้วยความปรารถนาที่จะเห็นการพัฒนาของสังคมไทยได้ก้าวรุดหน้าไปอย่างมีเสรีภาพ เสมอภาคและภราดรภาพในหมู่คนไทยด้วยกัน การสร้างสรรค์และส่งเสริมให้แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนได้ซึมซับเข้าไปในวิถีชีวิตของประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะบทเรียนในอดีตได้สอนให้เราตระหนักว่า “มีแต่การที่มนุษย์เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ และให้เกียรติซึ่งกันและกันเท่านั้น จึงจะนำมาซึ่งสันติสุขในสังคม

เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2516 นักศึกษา นักวิชาการ ทนายความ และประชาชนจากสาขาอาชีพต่างๆ ที่ตระหนักในคุณค่าแห่งสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกันก่อตั้ง สสส. ขึ้นในนาม “สหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน” ทั้งนี้เพื่อให้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือและพิทักษ์สิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน ผู้ถูกละเมิดขั้นพื้นฐาน และเพื่อเผยแพร่แนวคิด ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป

สสส. ได้ดำเนินกิจกรรมในการพิทักษ์และส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนตลอดมา เช่น การบริการอรรถคดี เผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมาย รณรงค์ให้มีการยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ ฯลฯ

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2526 สสส. ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นสมาคม จึงเปลี่ยนชื่อจากสหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน มาเป็น “สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)”

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามระบอบ

ประชาธิปไตย

2. ให้บริการโดยทั่วไปเพื่อจัดการรื้อถอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน
3. ร่วมมือและประสานงานกับองค์กรหรือสมาคมอื่น ที่มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกัน
4. ส่งเสริมให้ประชาชนตามท้องถิ่นต่างๆ ที่ราชอาณาจักร ได้ตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ทั้งนี้เพื่อกระจายความคิดและการปฏิบัติออกไปถึงระดับท้องถิ่น
5. วางมาตรการและการดำเนินการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ
6. คัดกรองสิทธิผู้บริโภค อนุรักษ์และพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมสิทธิของประชาชนในด้านนิติวิทยาศาสตร์

หลักการในการดำเนินงาน

1. สมาชิกภาพเป็นการเข้าร่วมกันโดยความสมัครใจ ในฐานะเอกชนไทย
2. เป็นองค์กรเอกชน ดำเนินงานของตนโดยอิสระ
3. ไม่มีฐานะเป็นตัวแทนหรือปากเสียงหรือผลประโยชน์ของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ หากปฏิบัติหน้าที่เพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยทั่วไป
4. เป็นกลางทางการเมือง กล่าวคือ ไม่เป็นเครื่องมือเพื่อการแสวงหาอำนาจหรือสนับสนุนกลุ่มการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยเฉพาะ

สำนักงานติดต่อ

109 ซ.สิทธิชน ถ.สุทธิสารวินิจฉัย แขวงสามเสนนอก

เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320

โทรศัพท์ 0-2275-4231-2 โทรสาร 0-2275-4230

Email: uclthai@gmail.com

Note

[illegible]

Note

[illegible]

Note

[illegible]